

Рідна хата

Прости мені, хато, старенька колиско.

Боюся побачити неміч твою.
Тому я далеко, а ти мені — близько.
Твій розпач у серці своїм утаю.
Душа моя боса до тебе ступає,
Де місяця слід на долівці лежить,
Де мати, здається, тихенько питає,
Чи важко без хати, без рідної, жить.
Ну, як і кому я сказати повинен
Про те, що давно уяснив я собі,
Що рідної хати святі її злидні
Багатші усіх неймовірних скарбів.

З родоводу слова

З ужитку вибули слова
О еліті, бйтельня², терниця¹...
Їх родовідна трудова
Хіба у вірш повернеться.
У спогад той, де дід сидить
Із *стругом⁴*, щось вигадує —
Кісся⁵ закінчує. Косить
Зібрався за левадою.
Де батько *гари⁶ долотом⁷*
Рівняє в *причілковому⁸*,
Неначе спір веде з сучком
У стовбурі дубовому...
Де мати з *копанки⁹* несе
Полотна на *коромислі¹⁰*.
Як їх простелить, то усе
Світлішає.
Не промисел,
Це все щодня — *коловороті¹¹*
Труда, щоб жить. Щоб вижити
Стельвага¹², шлеї¹³ чи ярмо¹⁴
Як сіяти. А вижати —
І *серп¹⁵*, і *сніп¹⁶*, *копа¹⁷* і *куль¹⁸*,
І *цурка¹⁹* з *перевёслами²⁰*»

І *ціп*²¹ з *бичем*²², і від *кошуль*²³
*Токи*²⁴ рябіють весело.
Зернятко кожне — *диво* з *див*
В *засік*²⁵ з річною міткою.
Дитячий жмут із *колосків*,
що мати звала «квіткою».
Коли мурашником сім'я
В гармонії з природою,
То слів лихих не промовляв,
Не чув в селі їх зроду я.
А прізвиська — гуляй душа!
У точку завжди, до лиця:
Товстому - *жлукто*²⁶ чи *діжа*²⁷,
А язикатій — *капиця*²⁸,
*Пательня*²⁹, *ступа*³⁰ ...А бува
*Рубель*³¹, *заноза*³² ... свідчу я,
Семантика відпочива,
Коли народ просвічує.
Я потай у собі ношу
Те, що зринає іскрою:
То *веретена*³³ тихий шум,
В печі вогонь потріскує...
То *клямка*³⁴ клацне, упаде,
В *загату*³⁵ вітер висвисне...

Ніхто у гості не прийде.
...Лиш пам'ять сльози витисне.

---

⁹ *Копанка* — викопане невелике водоймище.

¹⁰ *Коромисло* — пристрій (палиця) для носіння відер та інш. на плечі.

" *Коловорот* — інструмент для ручного свердління.

¹² *Стельвага* — поперечний дерев'яний брус, що і'єднує с.г. знаряддя з упряжкою.

¹³ *Шлея* — частина упряжі для коней.

¹⁴ *Ярмо* — упряж з дерева для волів.

¹⁵ *Серп* — знаряддя для зрізання злаків, трави тощо.

" *Сніп* — зв'язаний оберемок злаків.

¹⁷ *Кона* — 60 снопів, складених у стіжок.

¹⁸ *Куль* — великий сніп обмолочених злаків.

- ¹⁹ *Цурка* — загострена невелика палиця для зв'язування снопів перевеслом.
- ²⁰ *Перевесло* — джгут із скрученої соломи (осоки) для перев'язування снопів, кулів.
- ²¹ *Ціп* — знаряддя для ручної молотьби.
- ²² *Бич* — частина ціпа.
- ²³ *Кошу ля* — сорочка (частіше біла).
- ²⁴ *Тік* — земляний майданчик, виструганий для молотьби.
- ²⁵ *Засік* — дерев'яний ящик для зерна чи інших матеріалів.
- ²⁶ *Жлукто* — видовбана бочка зі стовбура для зоління білизни (прообраз пральної машини).
- ²⁷ *Діуса* — широка, коротка діжка для вимішування тіста руками.
- ²⁸ *Катиця* — з'єднання із ременя для ціпа.
- ²⁹ *Пательня* — велика сковорода.
- ³⁰ *Ступа* — пристрій для подрібнення і лушення зерна та інш.
- ³¹ *Рубель* — брус із ручкою, з поперечними зарубками для качання білизни; довга жертина для притягування на возі снопів чи сіна.
- ³² *Заноза* — металевий або дерев'яний стержень для ярма.
- ³³ *Веретено* — ручне знаряддя для прядіння.
- ³⁴ *Клямка* — пластинка з важільцем для закривання дверей.
- ³⁵ *Загата* — утеплююча огорожа біля стін хати, заповнена соломкою (сіном, листям, глицею...).

Вечір до двору заходить натомлений...
Щойно корову загнав до хліва.
Дід задоволений — бо нагодована,
Діжку з водою ущерть долива.
Краплі із *цямрини*¹ весело скапують.
*Корба*² спинилася, брязнув цепок.
— Пасли то де?
— Аж під лісом, — розкажую, —
Де із Новенькою³ шлях на Степок⁴.
Мати по стежці пішла із дійницею,
Хліба шкуринку несе в фартусі.
— Мамо, де хлопці?
— Пішли до крамниці.
Гас привезли. Скоро будуть усі.
Батько з *кошовкою*⁵ з вулички виринув
(*Він* із заводу до бджіл заверта.)
— Рій із зеленого вулика вилетів?
— Ще до обіду. В *рійниці*⁶ він. Там!
Як до *льотка*⁷ мчаться бджоли навалою,
Видиво *любе* — атака з кіно.
— Бачиш, порядок як знає *воно*
Пасіка — пристрасть тяжка, ризикована.
Батькові бджоли, а *сім'ї*⁹ то — ні.
Кумові, *дядини*¹⁰ чи «козакові»¹¹,
*Взяток*¹² коли — все село із «рідні».
Батько не зміг би інакше поставити
Ані себе, ні майстерність свою,
Столяр від Бога, він міг би прославитись
Хистом. Та знаний був іншим. В краю
Трохи нерідному, трохи далекому
Совістю знався. І навіть гіркі
Докори матері: ...ти хоч би деколи...
— Ганю! Не треба. То люди такі.
(Я вже за батька старіший тодішнього,
Дружбі і підлості ціну складу.
Та на звертання пройдисвіта грішного
Часто у пасіці ніби іду.)
Пізня вечеря в хатині під ясенном...
Спати до *клуні*¹³ зібрались брати...
Дід *трудоднів*¹⁴ накопичує записи...
Матері в ланку раненько іти.

Десь на околиці пісня озвалася...
Дрова погуркали по *черіні*¹⁵.
Сонце за верби зелені сховалося...
Це вже у сні. У дитячому сні.
Час виривається з *мички*¹⁶ легесенько,
В *прядці*¹⁷ снується в наступні літа...
Мати не скаже: «Поспи, мій малесенький»
Не повелося — не прийнято так.

---

¹ *Цямрина* — деревина в колодязному зрубі, верхня частина.

² *Корба* — пристрій для обертання вала.

³ *Новеньке* — назва поля (місц.).

⁴ *Степак* — село в Таращанському районі.

⁵ *Кошовка* — плетений кошик (діалект).

⁶ *Рійниця* (роївня) — кошик, обтягнутий тканиною (з фанери) для збирання роїв.

⁷ *Льоток* — отвір у вулику, «двері» для бджіл.

⁸ *Балує* (бавить) — пестить (діалект).

⁹ *Сім'я* — бджолина сім'я.

¹⁰ *Дядина* — жінка дядька.

¹¹ " *Козак* — лісник (місц.).

¹² *Взяток* — збирання меду бджолами за невеликий час.

¹³ *Клуня* — будівля для сіна, снопів.

¹⁴ *Трудодень* — одиниця облікування праці в колгоспі.

¹⁵ *Мичка* — пучок конопель (льону), підготовлений для прядіння.

¹⁶ *Черінь* — дно печі, де горять дрова.

Прядка — хатній верстат для ручного прядіння.

З народною

Вернемось спогадом, підемо врунами,
Де матері були ще зовсім юними,
Коли здавалося, що віку їм нема.
Та як же сталося, луна від них німа?
Чому так пізно ми пізнати уміємо,
У чому щастя є — не розуміємо?
Найбільше ціниться те, що втрачається.
Та що минулося — те не вертається.
Туркоче горлиця в саду за хатою.
Там стежка вкрилася густою м'ятою.
Мабуть, змогли б тепер частіш провідати...
Не кличе матінка: «Ідіть обідати»...
Помили б руки ми біля криниченьки,
Та нічим витягти звідтіть водиченьки.
Ой, не умитися і не зігрітися,
Вікно увечері давно не світиться.
Понад селом пливе туман долиною.
Ой, повернутися б туди дитиною.
З усім, що там було, у щасті злитися
И на матерів своїх завжди молитися.

Каяття

Прости мене, якщо зможеш, моя рідна мати,
Що не встиг тобі слова ці, коли слід, сказати.
Що тоді я ще не бачив: все, що ти устигла,
Було подвигом святої у німбі — хустині.
А тим більше, що про подвиг ти й гадки
не мала,
Бо все то те ніби долю суджену сприймала.
І гурт хлопців — синів твоїх, і усі турботи
Ти бачила як часточку своєї роботи.
Безконечної роботи в будні і в неділі,
Під якої ти так рано, голубко, змарніла.
Хоч однакова лишилась: і юна, і сива,
Бо матінка на всім світі єдино красива.
І я тепер, вдвічі старший, аніж тебе бачу,
Запечалюсь, зажурюся, часом і заплачу...
Не поради мені треба, а щирого слова
Від Тієї, що за дітей умерти готова.

Та й не слова — просто знати, що душа є в світі,
Для якої ми всього лиш (і назавше) діти.
Коли життя і пестило, і м'яло, і терло,
Я за щастя поряд ліг би у холодну землю,
Та тримає любов твоя і надія, нене,
Що так само діти й внуки дивляться на мене,
Як я оце біля фото до тебе звертаюсь.
І згадую, і молюся,
І люблю,
І каюся.

Дома

(з В. Черепкава)

Я в степу. А степ — початок долі.
Зустрічай, мій рідний, зустрічай!
Буркуну медового — роздолля,
І листочки тягне молочай.
Я до них вітаюсь, до знайомих,
За нектаром з бджолами лечу.
І сміюсь, і плачу — знову вдома.
Щоб не розридатись, не мовчу.
Навкруги дивлюсь — не надивитись!
Душно як! Ото би — дощ грибний!
Чи то степ співає? Чи дитинство
Грає на гармошці, на губній?
А стежина в'ється, наче стрічка,
Де копальня — крижана вода.
Ех, живої би!
Ну, хоч би трішки...
Може, вийшла б мама молода.

Літній етюд

Пахне липа... Неможливо...
Хата, пасіка, батьки...
Гул напружений бджолиний
Під крислаті ясенки.
На півсвіту — тепле літо,
Цілий світ — у голові.
Все любов'ю так зігріте,
Що лишається в крові.
Липа пахне...

Мов наснилось:
Я в хатиночці отій,
Де джерельце роду билось.
Де батьки мої святі.

Журба

(триптих)

- 1 -

Я завинив перед тобою,
Не зміг з тобою розділити
Те, що лишилося журбою...
Чому ж душа тепер болить?
Кого надія виглядає,
Боїться вісточки: «Не жди...»?
Немов би сонечко сідає,
Немов сідає назавжди.
Не вибачай, не треба, мила.
Не можна долю замінити.
Долонь твоїх маленькі крила
Хіба цілунками покрити
И сльозою вдячною за диво —
У бурях лагідний причал
Від тебе, рідна. Будь щаслива,
Моя любов. Моя печаль...

- 2 -

Минає все, згоряє в полум'ї,
Але живе в мені, не забувається...
Здається, вперше очі зустрічаються,
Коли відчув, що у полоні їх.
Ми знаємо: ніщо не вернемо.
Стерня стоїть в росі, де поле скошене.
Сльоза блищить, бо очі запорошені.
Все добре. Просто — квіти з тернами.
Зринає десь «...гора високая».
Комусь душа болить, але співається.
В розмову нашу ніби заплітається:
— Моя любов...
— Мій сивий соколе...

Покинута хата не буде стояти.
Затужить, зів'яне. їй сил не даси.
Щодня їй господарі будуть ввижатись,
Їх рідні, знайомі такі голоси.
Ось яблуко гупне, ось дощ задріпоче.
Ось вітер у вивід засвище вночі.
Вона все те чує. А слухати хоче,
Щоб дзенькнули десь на порозі ключі.
Дорога додому — до себе дорога...
Буває здригнеться: — Ой, хто ж там іде?
Даремне. Здалося. Немає нікого.
...Я сам ніби хата без рідних людей.

***

Життя біжить скоріш, ніж ряст цвіте.
Скоріше, аніж думаєш про те.
Бо навіть коли думка швидко лине,
В цей час життя біжить.
А ряст цвіте...
Не знаю й сам, як подумки забрів
У марево квітневих кольорів,
Де падає на землю небо синє,
Де час вертається,
і де не треба слів
І думати не хочеться про те,
Що йдуть роки хутчіш, ніж ряст цвіте.

Спогад на тлі дощу

Коли у червні після спеки
Вночі раптово дощ іде,
На сіннику лежиш в безпеці —
Ніде і крапля не впаде.
А дощ біжить хутчій городом,
Не вибираючи шляхи,
Шумить, в картоплі колобродить
І плескає об лопухи.
Хоч все одно розбудить мати,
Щоб не проспати череди,
Здається, легше прокидатись
У царстві зелені й води.

Калюжі літепла в долинках,
Лоскочуть ноги спориші.
В штанцях закованих солідно
Ідуть мої товариші.
Ось через вигін і місточок
Корів женемо за село.
...Все повернути пам'ять хоче
Немовби вчора це було.

Парус

Досі в спогадах живе:
Голубий, немовби парус,
Автотрасою пливе
До Полтави десь
«Ікарус».
Ми ж на ниві весняній
Закриваємо вологу.
В день ясний в душі моїй
Парус той збудив тривогу.
Практиканту нащо те:
Хто, чому й до кого їде?
Мить у долі.
А проте,
Коли мимо, то не звідать,
В кого серце, як свіча,
А хто біситься від жиру,
Чи знайде в твоїх очах
Тугу хтось із пасажирів?
Та тривога до цих пір
Мене, сивого, займає,
Мовби теж я пасажир.
...Хоч і паруса немає.

Зелене свято

Заклечана хата. В любистку криниця.
У відрах студена вода виграє.
Чи справді я бачу, чи це мені сниться,
Що мати говорить, а не пізнає?
Там горлиця тужить на вишні з любові
І ластівка двором в турботах снує.
Немов би із матір'ю в лагідній змові,

Що бачити — бачить, а не пізнає.

Це свято зелене. Чебрець на долівці ...
У кожного щастя і горе своє:
Як тепла рука на дитячій голівці,
Як дивиться мати, а не пізнає.

* * *

Дідову гармонію знайшов
Та й повів не вміючи, старанно.
Хочеться заграти про любов,
А вона співає про страждання.
Відпускаю сам собі гріхи,
Босоніж біжу повз осокори.
Повертають стомлені міхи
Із дитинства дивні перебори.
Невловимо пахне чебрецем.
В хаті, як при дідові, неначе.
Бідна мати, до вогню лицем,
Біля печі нахилившись, плаче.

Сподівання

Краєвид.
Аж за душу
хапає!
Понад ставом ріденько хати ...
Косий дощ
котрий день
наступає
На городи,
стежки
і плоти.
Помирає село.
Помирає,
Огортаючись круг кладовищ,
Де вже вічна пам'ять
збирає
Тих , хто світ піднімав з попелищ.
Бур'яни на забутих обійстях.
Я к в чорнобильській зоні — до стріх ...
«Реформаторе»,
Бога побійся,

Бо за цей неспокутний
твій гріх
Не відмолишся в третім коліні,
А на місці святого Петра
Тебе дядько небритий зустрине.
Він тобі нагадає,
що рай
Не в твоїх золочених хоромах
Із полками злодюг на розвід,
А у полі,
де й досі сірома
Колоски пригортає, як світ.
Де покинутий Богом і ладом
Злидень землю трима на собі
Та облудну ненависну владу,
Що вмостилає йому на горбі.
І не ремствує, терпить.
І долю
Лише зрідка відчайсно клене,
Коли гнів виринає споквола ...
І тебе він, повір, не мине.
На коліна!
Молися й молися!
Бо як піде із поля, і він,
То вжахнуться іздалека
й зблизька,
Й по тобі вдарить праведний
дзвін.
А бідак ...
ти з «любов'ю» до нього
Не пускай крокодилячих сліз.
Бо він сам, як дорога до Бога,
З фарисейством до правди не лізь!
Все він бачить.
Бо хата не скраю.
(Де той край у десятка дворищ?)
Помирає село.
Помирає,
Огортаючись круг кладовищ.
Після злив ще земля не підсохла,
Ще блищить у калюжах вода,
А усміхнений
сонячний сонях
Через тин

на людей вигляда.

* * *

Мені приснилась мати молодою
І пісня та, про пару голубів,
Немов вона схилилась над водою,
А голуб щось над нею туркотів.

А потім облетів навколо вишні,
Повів голубку в пишній верболіз.
Ще травень цвів безпечний і розкішний.
... І я прокинувся від розпачу і сліз.

* * *

Як довго я падав у трави і квіти,
У запахи рути, у мед чебрецю.
Здавалося, можна летіти й летіти,
Минаючи роки в хвилину оцю.

Летіла зі мною покинута хата —
Гніздечко на осінь.
Як в теплі краї
Уже відлетіли і батько, і мати —
Усі, що робили гніздечком її.

Ще пісня так високо поруч звучала
Про те, як Василько за щастя просив.
Не так мене пісня
знайома тримала,
Як рідні, знайомі мені голоси.

І легко, так легко було мені з ними.
Душа поривалась у світ голубий.
Хотілося жити, і був я щасливим.
Щасливим від того, що я їх любив.

* * *

Погляну в себе, в дзеркало неначе...
Ховається в зіницях переляк
За тим, що вже минуло. Ніби бачиш
Із витоків життя свого шлях.

Он мама повертається до хати,

Коромисло зігнулось від прання,
І на шпориш лягають винувато
Полотнища стежками навмання.

Доріжки ті не звать мене далеко ...
Зозуля ще майбутні шле літа.
Ще мій поважний молодий лелека
Щоберезня у берег приліта.

Крайсвіту ледь сягає до левади,
Ростуть ще друзі десь і вороги.
Мій світ ще мій, ще їм ніяк не вадить.
Не тиснуть думи, зради і борги.

Я не живу, а так: сміюсь і плачу.
І світ довкола синій і дзвінкий,
А в ньому кожна цяточка назначить
І біль, і щастя, миті і віки ...

Бери мене, просторе стоголосий,
Як і кульбаб пушиночки в політ.
Мене з порогу рідного відносить
Не Бог, не Дух, не Брат, не світ, не цвіт...

...А мама повертається до хати ...
Коромисло зігнулось від прання ...
І на шпориш лягають винувато
Полотнища. Стежками навмання ...

Настрове

А я іще бігаю босим
По спогадах,
часові,
росах.
І щось мене стримано просить...
Це осінь.
Це осінь.
Це осінь.
Це настрою витвори.
Досить!
Хай туга в мені не голосить.
Між хмарами посмішка — просинь,
Та... осінь.
Це осінь.

Це осінь.
Природа не літне вже носить —
Пастельне.
Забуті покоси...
Он бабине літо у косах.
Нехай собі...
Осінь.
Це осінь.

Щастя — жити

Ніщо не вернеться. Ніщо!
І не забудеться. Притому,
Велике здається у простому,
Що у минуле відійшло.
Дрібничка кожна вирина
Ще й вибірково, щоб гостріше
Уразити. Тому й рідніша
Здається відтепер вона.
Почуй: дитячі голоси...
Побач: яскравий день, неділя...
Згадай: чому ми не раділи
За кожен день, за ті часи?
Ждемо ми завжди кращу мить,
Живем в очікуванні щастя.
Ного минаючи всечасно,
Бо щастя — жити. Просто — жить.

Осінній букет

З осінніх трав букет складу,
Між ними — гілочку ожини.
На їхній лад переведу
Те, що хвилює безпричинно.

Чому так осінь поспіша?
Ми не натішилися літом.
Чому стривожена душа
Отак оцим прощальним цвітом?

Він так вдивляється у світ,
У простоті своїй прекрасній,
Щоб підказати:

життя не згасне.
Люби його!
Мій світе ясний!
Мій добрий, мій осінній цвіт...

* * *

Я уже не прийду, щоб сказати, яка ти красива,
Що тебе я люблю, що в полоні
травневих ночей
Я пливу і пливу.
Чарівна, незбагненна, їх сила
Залишила в мені відчуття неповторних очей.

Ти закрила мене від біди, від печалі у світі,
А печаль у собі довелося, як долю, нести.
Я ніде не шукав, не надіявся кращу зустріти,
Бо здавалось: донині чекаєш на відповідь ти.

Чому біла зима нагадала про дива травневі,
Може, натяк на щастя або на солодку біду?
Огортає мене, зачаровує спогадів невід.
Я в полоні у них.
Але вже не прийду. Не прийду.

А тоді, навесні, ми боялися: люди осудять.
Я на тебе молився — на квітку з роси і води.
Так не буде довік. Так ніколи, кохана, не буде.
Я уже не прийду,
як не раз обіцяв, а ходив...

* * *

Пахнуть коси конюшиною
У коханої моєї.
Всі роки свої відкину я,
Поспішу на луг до неї.

Забіліє там косиночка.
Віддалік — ніби лелека.
Полетять хутчій хвилиночки,
А на серці стане легко.

Між зеленими покосами
Проведу її до стежки.

Пахне літо її косами,
Сонце щастя наше стежить.

Під квітучою калиною
Поцілую ніжно в губи
І скажу: «У тебе, люба,
Пахнуть коси конюшиною».

* * *

І вербна неділя минула з дощами,
І сонце великодно тішить блакить.
Скажи мені, мила, що діється з нами,
Від чого так серце весною болить?

* * *

Коли в саду барвінок зацвіте,
Посиплеться додолу цвіт бузковий,
Тоді тобі скажу обов'язково
Про те, що не скажу ніде. Про те...

Коли червневі зясніють дні,
Яскраво червонітимуть порічки,
Ми через сад вертатимем від річки,
І ти мені уже не скажеш «ні»...

Коли у позолоті стане сад,
І роси вранішні траву покриють біло,
Я вірю, що ми знову захотіли б
Все повторити й час вернуть назад.

Коли в снігах замріє далина
Й скрипітимуть під місяцем морози,
Ніде не упадуть слова і сльози.
Лиш спогадів мовчатиме луна.

Давай цінити все, де ми були,
Любов'ю де захмелені ходили,
І сад, який ми разом посадили...
І час, який ми разом прожили.

* * *

Не поцілую так, як хочу,
Аби уста відчути знов,

Коли у серці залоскоче
І грішна, і свята любов.

Не пригорну, не пригорнуся.
І навіть погляд відведу,
Щоб ненароком не забувся,
Чию примірюю біду.

Біду чи щастя? Хто пізнає,
Чому небес така блакить,
Коли душа твоя благає
В надії вірить і любить?

* * *

Акація цвіте!
Огляньтеся, дівчата, —
Було так і торік
І буде так повік.
Солодкий дух
Пливе
У літечка
На чатах,
Зриваючи сльозу
зрадливу
Із повік.
Не плачеться нам, ні.
Це ностальгії напад
За тим, що щастя є
високе і просте.
А ми,
як і тоді...
Для нас ця ніжна зваба.
Для нас сьогодні так
акація цвіте.

* * *

Ой, туманіє далина.
До серця горнеться тривога.
І ніби голос долина,
Хоч і нема ніде нікого.

То, мабуть, пісня у мені,
Що недоспівана весною

У рідній нашій стороні
З тобою, мила, із тобою.

Не довелося доспівать,
І скласти пару не вдалося.
Не варто з того сумувать:
Не всім вдається суголося.

Хай «...не усі сади цвітуть».
То чом же серце стрепенулось?
Чи пісня, котру чую тут,
И тобі так само відгукнулась?

* * *

Ти на добро віддячишся теплом.
(Хоч би твоїм сестринським поцілунком.)
Однак, повір, ніколи не було
На те у мене злого розрахунку.

Не знаю, чи осудить хто, чи ні.
(В життєвих долях мало значать плани.)
Поглянь: листочки два на бистрині
Зливаються в одну жовтаву пляму.

Бо вже на зиму душу повело
Прозорішим, холодним, тихим гаєм.
Твоє і грішне, і святе тепло —
Таємний скарб, що в серці залягає.

Етюд з молоком

Заморозок.
Березень.
Місяць молодий.
Чом я так збентежений?
Що мені за тим?
Чом так розтривожує відчуття весни?
Попрошу: місяцю, знаєш — поясни.
Знаєш, бо давно колись саме так було:
Світло твоє променем в серце увійшло,
Як ішов додому я, не ішов — летів,
Світ увесь впокорений обійнять хотів.
Я к горіли полум'ям проти тебе й зір
Губи заціловані, очі на сльозі —

Ніби не повернеться знову диво з див...
Заморозок.
Березень.
Місяць молодий.

Вперше

Липнева стежка польова.
Стерня під місяцем безмежна.
Уперше сказані слова.
Цілунок перші і бентежні.

Не пригадати жодних фраз.
Та і було їх небагато,
Її довірливість якраз
Гасила пристрасті багаття.

Лиш прагнуть вуст мої вуста.
Лиш дотик в серце — гострі груди.
Лиш божевільно ніжний стан.
Моя кохана! Все ще буде.

* * *

Як часом я тебе ревную!
Здається, і нема причин,
Щось пригадаю, щось почую,

Дофантазую щось.
Один
Я не справляюсь з почуттями.
Допоможи мені, молю!
Візьми тендітними руками
Гарячу голову мою.
Скажи, що ревності даремні,
Що ми одні у світі, бо
Так нам судилося.
А ревність
Є через те, що є любов.

Бентежність

Я Ваші очі голубі
Десь зустрічав у дні минулі.

Але, здавалося, заснули
Всі почуття.
І я собі
Щось планував так:
день при дні
Буденне, прозове, прозоре,
І не для щастя й не для горя...
Але тримаючи на дні
Свого серця миле щось,
До чого пам'яттю вертався
В самотній час.
Хоч не старався,
Щоби воно таки забулось.
Але прийшла пора, мабуть, —
Бентежать душу Ваші очі.
Я щось немов згадати хочу,
Що краще все-таки забудь.
Не треба, ні. Так навесні,
Коли сніги ще голубіють,
На лозах «котики» ясніють
В чеканні.
Що ж чекать мені?

* * *

Чом так раптом війнуло холодом,
Ти не знаєш, напевно, й сама.
Під твоїм збайдужілим поглядом
Мені в душу заходить зима.

Там немає снігу під зорями,
Тільки чорна важка мерзлота.
Ми віддалені, хоч і поряд ми,
Як від грудня пора золота.

Може, доля отак намітила
На мою чи на нашу біду?
Повернись, якщо можеш, літеплом,
Бо від холоду я пропаду.

Знаєш, різне в житті трапляється:
Радість є і журба, як вогонь.
Тільки час... Він один не вертається.
Нащо ж марно палити його?

* * *

Чи Господу, чи долі, чи собі
Не стану докоряти жодним словом
За те, що в подарованій судьбі
Було замало місця для любові.
Бо це не так. Страждати і любити
Відпущено мені сповна. Спасибі!
Я все, за щастя, знову повторив би.
...І щастя те зумів би оцінити.

* * *

Твої присвяти не мені.
Твоя захопленість не мною.
А ти ж була тоді земною,
Коли, гадав, у вишині,
У небесах ти.
Може, й вище,
Там, де посвячені.
Такою
Мені здавалась.
Супокою
Не мав я довго.
Але вишні
Тоді однаково цвіли
На цілий світ —
для тебе й мене.
І спрага до життя зелена
П'янила!
Це розповіли
Твої (з того часу) слова.
То що мені жаліти з того,
Винити долю, вдачу,
Бога,
Себе, що сива голова?
Що промайнуло щастя?
Ні.
Несла нас часу бистрина,
А ми були його лиш діти,
Аби страждати і радіти.
А що не зміг тебе зустріти...
Я ж не один.
Ти не одна.

Відчуття

Я за тобою скучатиму...
Вічністю стане розлука.
В ній я тебе зустрічатиму
В спогадах, в образах, в звуках.
Заструменієш сопілкою,
Снігом впадеш невагомим.
Стомлено перепілкою
Десь відізвешся вдома.
В час, коли зорі падають,
В пору осінню...
Треба ж, —
Буду ізнову вгадувать,
Що повертає до тебе?
Так воно там вінклюється*.
Користі з того, що знатиму?
Жодних причин, а хвилююся.
...Я за тобою скучатиму.

* * *

Так сумно шелестять очерети,
Тамуючи за літечком зітхання...
Не пізно ще сказати тобі «прости»...
Та пізно зізнаватися в коханні.

А де межа між «пізно» і «пора»?
Коли огорне голову туманом,
Коли зізнання ллються з-під пера
Бентежним, несподіваним дурманом.

На все свій час. Це правда, далєбі,
Хоч винятки трапляються, здається.
Так віриться, що і в моїй судьбі
Надія з радістю іще зійдеться.

Ялинка під вікном

Під вікном ялина красива
В убранні сніговому стоїть.
В передгір'ї зима примхлива:
То туман, то вітри,
то дощить.

А вона, як на свято —
ніби
До вінця наречену бери.
Ще й верхівка у шишках
німбом
Золотим
проти неба горить.
Все завмерло...
Вікном відбився
Світ казковий
ще й перед Різдвом.
...І, здавалося, тихо молився
Передзвін,
котрий слухати двом.

* * *

Після дощу димлять гори
На ясну погоду.
Задивилася дівчина
У воду — на вроду.
А потічок біжить швидко
З каменя на камінь,
Заважає дивитися,
Грає промінцями.
Ой, пролетять дні погожі,
Осені та зими,
Весни вкотре завітчають
Її верховину.
Хай же доля усміхнеться
І тобі, і краю.
Нехай щастя гріє серце
(І щастя — безкрає).
Нехай мине твою долю
Бозна — яке горе.
Нехай тобі, дівчинонько,
Димлять сині гори.

Заборони тебе любити

(Жіночий романс)

Це, кажуть, треба пережити,
Мабуть, прийшла така пора.
Заборони тебе любити,

Нехай душа не завмира.

Як серце, розпачем розбите,
Пізнала я тепер сама.
Заборони тебе любити.
Немилий світ — тебе нема.

До кого тугу прихилити?
Кого молити: «Захисти!»?
Заборони тебе любити,
Дозволь від щастя відплисти.

Не допоможуть ворожбити:
Не руку — душу підставляй.
Заборони тебе любити
І згадувать не дозволяй.

Не знаю, як тебе просити,
Від помилок оборони.
Заборони тебе любити.
Як зможеш, жить заборони.

* * *

Нічого кращого нема,
Коли ідуть закохані,
Їх світ, як рідних, обійма,
Але лише удвох вони.

Ідуть до берега ріки.
Вона тече, прощається.
Бо їй здається, всі роки
Тут пари зустрічаються.

Отак було, і ми колись
Сприймали рай оманливий.
Чому ж так рано він покривсь
Димами чи туманами?

Ой, не стелися по воді,
Туманочку приливами.
На берег той, де молоді
Були ми вдвох щасливими

Співає Діана

Он мати посіяла сон для Бориса...
Ти віку, і долі, і сну не корися.
Вернися в дитинство, у юність весняну,
Туди, де над світом
Співає Діана.
Де золото осені на підвіконні,
Літа відпочинуть у теплих долонях.
Де голос чарівний і лине, і тане.
Ми з Богом нарівні —
Співає Діана.
Вітри хай повіють на доленьку нашу.
Чотири воли йдуть на росяну пашу.
З глибокої кирниці срібло дістану
Журавці, полтавці, —
Співає Діана.
Усе перебудем. Усе переборем...
Мелодії рідні легкі перебори.
Іконо українська! Молитися стану:
Співай же, Діано!
Діана!
Діана!..

Не поспішай

Коли відплачуть солов'ї
І цвіт осиплеться з калини,
Тоді лише слова твої
Мене повернуть у країну —
Країну щастя і добра,
Де все освітлене весною,
Де не скінчається пора
Твоєї юності зі мною.
Моя ти доле — зелен-май,
Пелюстко вічної любові,
Не поспішай! Не поспішай —
Дай хоч збагнуть тебе у слові!
Весну не можна зупинить.
Пори недоброї немає.
Та шкода, щастя — лише мить,
Як все життя — летить, минає..

Переснів

Р.Л.

«Ой, упав сніжок
Та й на бережок...».
Я співала так. Серце затужило.
Бо у долі є
Стільки стежечок,
Та одну вона чом наворожила?
А куди веде,
Де кохання жде?
Щоб любив мене той, кого любила.
Чи зоря моя
Уночі зійде,
Чи її густа хмаронька закрила?
Ненечко, як жить,
Бо душа болить?
Може, та зоря з милим поєднає.
Хмарко, відійди
Тіленьки на мить,
Бо тривожить щось, я сама не знаю.
«Ой, упав сніжок
Та й на бережок...».
Побіліло все, знову побіліло.
Та не довго це,
Бо жайворонок
Крильцями змете все, що наболіло.

Вірю

Ой, летіли дні за днями
І роки, як журавлі.
Чом це трапилось із нами,
Чом святково на землі?

У кого питать поради?
Хто не пустить поговор?
Не боюсь ні зла, ні зради,
Ти ж сказав: «Мені повір...»

Білий світ для нас єдиний...
Як струмочок, час біжить...
Ти мені — не половина,

Жить без тебе — то не жить.

Це й скажу, коли побачу:
Вірю, знаю, визнаю.
За твою любов гарячу
Долю й душу віддаю.

Весняний вальс

Пам'яті Д. Луценка

Почулось чи, може, привиділось нині,
Що лине мелодія світла нова.
Такої ясної весняної днини
Здається, що небо високе співа:

Прилинь, моя мила, нехай заспокоять
Мене твої очі. Ти знаєш сама:
Я більше ніде не зустріну такої,
Бо іншої в світі такої нема.

Дивлюся на воду з високої кручі,
Аж легко хмеліє моя голова.
Дніпро піді мною, широкий, могучий,
Підказує добрі і ніжні слова.

Весна мене кличе, наповнює груди,
Знялись над Дніпром веселкові мости.
Ми тільки обоє щасливими будем,
Навіки обоє. Навік — я і ти.

Прилинь, моя мила, нехай заспокоять
Мене твої очі. Ти знаєш сама:
Я більше ніде не зустріну такої,
Бо іншої в світі такої нема.

* * *

І день і ніч про тебе всі думки,
А ти байдужа, ніби і не знаєш,
Що я б тобі із неба зняв зірки —
Воно й без них від тебе засіяє.

Я дочекаюсь. Справдиться ще сон:
Ударять дзвонів чисті перегуки,
Я буду пити із твоїх долонь

І цілувати ніжні твої руки.

Мій світе білий! Весняний розмай!
Моя ти доле, муко без причини!
Якщо не віриш, душу не займай —
Не проживу без тебе і хвилини!

Добрий вечір, моя мила

Добрий вечір, моя мила...
Із високої гори
Ніби сонце покотилось
За далекі явори.
Покотилось, заховалось,
Та не жаль, бо в цій порі,
Як стемніє, обіцяла
Вийти мила до воріт.
А з воріт стежок багато
За село у білий світ.
Але перша — то до хати,
Де живу я двадцять літ.
І мене, немов на крилах,
До коханої несе:
- Добрий вечір, моя мила...
Добрий вечір...
Та й усе.

Жура – моя подруженька

Моя подруженько, моя жура,
Чому туманиться ранкова синява?
Вона торкнулася мого двора,
Чи всього Києва?
Чи всього Києва?

Моя подруженько, чому сумна?
Каштани світяться якимись чарами.
Щось дістає до серця, аж до дна,
Бо люди — хвилями,
А мало — парами.

Моя подруженько, весна цвіла,
Коли мені тебе навіяло.
Чи запитає хто, де я була?

Чи запитає хто,
Чого хотіла я?

Моя подруженько, моя жура,
Тебе проситиму, ти сповісти його.
Я не признаюся: прийшла пора
Любити милого.
Любити милого.

Співанка

Ой, вечірньої години
Летів хлопець до дівчини.
Летів хлопець, стежку міряв,
Та сказати милій мріяв:

Твої очі — дві криниці.
У них можна утопитись.
Дві криниці — два озерця.
Люби мене, моє серце.

Тільки як сказать красуні,
Що палає серце юне,
Що палає, паленіє,
А промовить не посміє.

Звідки знати молодому,
Що чекає мила вдома,
Що чекає, серце б'ється,
Може милий озоветься.

Нема в світі кращих чарів,
Як закохані у парі.
Тоді й пісня в радість буде
Нам, закоханим, і людям.

Твої очі — дві криниці.
У них можна утопитись.
Дві криниці — два озерця.
Люби мене, моє серце.

Вечірня пісня

Зоря зійшла. І пісня за околицю

Сама у тихий вечір полина.
То перед сном земля до неба молиться —
Мелодії знайомої луна.

До мене пісня ніжно пригортається
Та, де зозуля в лузі закує.
Де молодість, як щастя не вертається.
Чомусь мені здається, що моє.

Воно тоді зі мною розминулося,
Коли сади розкішно зацвіли.
Все, що було від нього, не забулося,
Слова сьогодні в пісні ожили.

Не зболені образою чи зрадою —
Слова на щастя, вийшло — на біду.
Куди іти? До кого за порадою?
...В своєму серці відповідь знайду.

Дівоча пісня

Опустилось сонце за чорною хмару.
Дощик поспішає полем до села.
Як же мені бути, як немає пари?
А така ж хороша була.

Не боялись слави, зла і пересудів.
Чом тепер залишив ти мене саму?
Роблять щастя люди, і нещастя — люди,
Тільки б знать, коли і кому.

Може, наші долі в перевесло зв'яже
Спогад про кохання, щастя світлу мить.
Чом же серце рветься? Серцю не накажеш,
А воно болить і болить...

* * *

Попрощалися лелеки —
Молоді мої літа.
Ніби маревом далеким
Наше щастя проліта.
Не повернеться, я знаю,
Але там, у далині,
Воно й досі зігріває

Душу спогадом мені.

Уже осінь загортає
Сум у золото й туман.
Вона також пам'ятає
Незавершений роман,
Де рядочки, ніби сповідь,
Всі із чистого листа,
Їх відносить часу повінь,
Але пам'ять поверта...

Надія

*(До музики Раймонда Паулса
«Дощові кола»)*

Серце болить і болить,
Тільки я згадаю —
Рана. До неї щомить
Ніби припадаю.
І нема, і нема, і нема,
Просвітку у розпачі нема.
Все, що було, і сьогодні живе,
А надія, як зірка, зове.
Ти повернешся, знаю, це ж просто так:
Із любові життя пророста.
Обізвись, напиши чи хоч вісточку дай!
Обізвись, напиши чи хоч вісточку дай!
Ти любов із хреста зніми,
Бо вона не вмирає...
Ні, я не плачу, а так...
Сліз давно немає
В думці пишу листа,
Нащо, я не знаю.
Забери, забери, забери,
Тугу цю від мене забери.
Ранок ясненький настав,
Росами умитий.
Господи! Гарно то як
Із тобою в світі...
Освіти! Освіти! Освіти!
Долю нам собою освіти...

Переспів (з циганкою)

— Ой, життя, не чисте поле...
Ти послухай, я скажу:
— Якщо хочеш знати долю,
Я тобі поворожу...
Чорні очі палять душу
З-під високих чорних брів.
— Не хотів, — зізнатись мушу.
Знаю все — не треба слів...
Ой, нене, нене... не спіши казати першим.
Ой, нене, нене... якщо серце та до серця...
Ой, нене, нене... доля — шлях, не манівці.
Ой, нене, нене... як лежить рука в руці.
— Ох, юначе, звідки знати
В молоді твої роки?
А в житті, що будеш мати, —
Є на лініях руки.
— Я не знаю, знать не хочу,
Хто і що там поробив.
За чарівні чорні очі
Я циганку полюбив.
— Ой, не треба жартувати,
Правду вип'ємо до дна.
Тільки доля винувата,
Бо вона у нас одна.
— Я тобі даю не руку —
— Віддаю судьбу свою
За оцю солодку муку,
За любов, любов твою...

Ностальгія

*(До музики Раймонда Паулса
«Хтось нам дарує талант...»)*

Не висловлене колись
Є між нами досі.
Хто з нас тоді помиливсь,
Скаже тепер осінь.
Знов запалила вогні,
Спогади збудила.
Хоч я не просила —

Нащо те мені?
Мій сад,
мій ліс,
мій день,
мій світ горить.
А відповіді жодної нема,
Чи є в нас нас, чи право є любить,
Порадить осінь хай сама.
Річка чекає струмка,
Він зібрав джерельця.
Доля, як річка стрімка,
Лине через серце.
Солодко спогад бринить...
Золото на хвилях...
Листя летить, милий...
Час не зупинить.
Все, що минає, живе
Хоч у ностальгії.
Спогад зринає, зве,
Мучить або гріє.
Вступимо в річку удвох,
В золоті хвиль станем.
Може, любов останню
Нам дарував Бог?

Почуття

*(До музики Раймонда Паулса
«Шерлок Холмс»)*

Собі я місця не знайду
Без причин. Без причин
Йшла не по щастя чи біду —
Ні за чим. Ні за чим.
Сталось так само собою:
Не питав,
В танці сильною рукою
Пригортав.
Ніч по місту ми ходили
Як у сні,
І не знаю, полюбила
Я чи ні
Уві сні.
Порадить хто, як далі жить.

Чом печаль неспроста?
Чому душа моя болить?
Просто так. Просто так.
В його очах горить вогонь.
І в словах. І в словах.
Чому так хочеться його
Обіймать? Цілувать.

Романс

Вдихни повітря в ніжні груди
І душу в звуки перелий.
В них попливу, тонути буду,
Ти здогадаєшся — коли.
І білі руки із туману —
З твоєї слави, із небес
До мене кинуться. Я встану,
Хоч не відчую, що воскрес.
Світ розкривається без краю,
Весніє рідна сторона,
І соловейко завмирає,
І соловейко завмирає,
Як твій чарівний спів луна.
У забутті, немов до рани
Чар-зілля чи вода жива, —
Твоє зворушливе сопрано,
Твої зворушливі слова.
Пізнаю я у цю хвилину,
Як голос високо летить.
У чому щастя для людини?
У диві жити і любити.

Тепле літо

Йдем лугами заливними,
В травах ледве видно стежку.
Зграйки верб, а поміж ними
Голуба Сули мережка.
Тож не збитися нівроку —
До Лубен подать рукою...
А минуло ж скільки років!
Спогад серце непокоїть.
Я отавами піду

В тепле літо над Сулою.
Може, молодість знайду
Чи згадаю, хоч було як.
Тепле літо через юнь,
Через все життя, як низка,
Як разок ясних відлунь,
Їх — далеких — бачу близько.
Надвечірнє небо світле.
Молодик вже появився,
Задивися на півсвіту —
В тепле літо задивився.
Ніби нас шукає в травах,
Ніби долю нам ворожить.
Вона швидко під отаву
Молоді літа положить.
Я отавами піду
В тепле літо над Сулою.
Може, молодість знайду,
Чи згадаю, хоч було як.
Тепле літо через юнь,
Через все життя, як низка,
Як разок ясних відлунь,
Їх — далеких — бачу близько...

* * *

Колись було — на бистрину,
Що з весняного снігу сталась,
Віднесло іграшку мою.
І серце жалем переймалось.
Вже не дістать її ніяк —
Мій саморобний гарний човен,
Бо так буруниться рівчак,
По вінця шумовинням повен.
Так і тепер: я сам створив
Цей образ втіленого щастя,
А він, як іграшка, відплив.
І я помітив це невчасно.
У річку кинутись?
Але То не рівчак (хоч і весною).
І мучусь думкою одною:
Це випадковість, чи мале
Було бажання чути поряд Моє!
Моє серцебиття?

...І хоч мені неначе й горе,
Та... se la vie. Таке життя.

8 Березня

Бессарабка рясна, як циганське убрання...
Горбоносі й вусаті кавказькі брати
Відпускали товар.
Я в кишені старанно
Відраховував гроші, аби підійти
Та без здачі узяти жовтаву мімозу,
Щоб до свята зізнатися рідній — одній.
А Хрещатик на мене дивився крізь сльози.
Може, заздрих на щастя.
А, може, і ні.
Бо навіщо?
Пливли там щасливих потоки.
Під каштанами мокрими нітився сніг.
Голубіла земля від небес яснооких,
І співала душа березневі пісні.
Так наївно і щиро кохати,
напевне,
Може серце, віддавшись у ніжний полон.
Відчуваю: пороблено наче для мене
Щось тобою.
Донині триває той сон.
Принесу оберемок троянд із базару ...
Візитівку затим приладнаю «Мороз».
Як годиться...
А я обміняв би їх зараз
На одну лише гілочку давніх мімоз!

* * *

Від солов'їв здригнулась неба синь,
А місто спить, загорнуте в тумани,
Я повернусь, ти лише попроси
Очима, чи руками, чи словами.

Я повернусь і зачаруюсь знов,
А ти заплачеш тихо, без причини.
Життя минає, та живе любов
З твоїми неповторними очима.

Пливуть, пливуть травневі голоси,
Гойдають світ, заклечаний над нами.
... Від солов'їв здригнулась неба синь,
А місто спить, загорнute в тумани.

* * *

Яблуками пахне у твоїй кімнаті.
Липень в моє серце лагідне пливе.
Буду жити ясно, буду завше знати,
Де моє кохання сонячне живе.

Оточили хату темні чорнобривці,
Їй же кожна квітка ніби до лиця.
Буду жити довго, думать наодинці,
Що далека осінь... Літо без кінця...

Телефонна розмова

Я знаю, що ти не сама.
І треба сказати байдуже:
— Робота... Звичайно...
Дарма ... Під вечір стомилася дуже ...
До скроні твій голос тулю,
В тумані гарячому тану
І так розумію:
— Люблю ... Надіюсь...
Чекаю ...
Коханий ...

* * *

Червень голубий,
Річки синь небесна.
Якщо ти любив,
То любов воскресне —
В зелені дібров,
В шалі солов'їнім.
Що таке любов?
Те — що ти єдина.
Мов судьба — стрімка,
Мов краси трагічність,
Як оця ріка,
Що тримає вічність.

* * *

Проведу обережно очима,
Бо не зможу подати руки.
Все на світі між нами значиме:
І секунди, і дні, і роки.
І слова, що не сказані досі,
І наслід рикошетом — плітки,
І печаллю забарвлений досвід,
Що в миттєвості зводить віки.
Там, де мріялось, ми не ходили,
Де ходили, трава поросла.
Хай же стане спасенної сили
На твої многотрудні діла.
Хай же стане. Бо тільки
й причини,
Що не смію підтримати сам.
...Проведу обережно очима, —
Хоч би ніжність свою передам .

* * *

Боже, яка ти красива!
Боже, красива яка!
М. Шевченко
Це ж треба,
щоб душа отак просила
У Господа надії на любов.
Щоб сивий біль на всю шалену силу
І серце, й голову — не ранив, а колов.
Хіба не знав: у світі — не в кімнаті,
Тебе не вкрити чарівним плащем,
Що мука буде колами кружляти
В хурделиці, під сонцем чи дощем.
Що це вогненне велетенське коло
Хіба розірве лиш твоя рука,
Чи погляд твій — як право на розмову,
Де все — зізнання в тім,
Що ти така.

Замість романсу

Ти не ревнуй мене. Не треба.
Не варто це душевних ран.

Горить моя любов до тебе
Назло усім лихим вітрам.
Якби у церкві до ікони
Припасти з вірою я міг,
Я й там, на образі, знайомі
Знайшов би риси дорогі.
І я молився б, щоб в скорботі
Не замикалися уста,
Бо ти моя, як плоть від плоті,
Що із любові пророста.
Бо ти моя ... Чи маю право
Сказати так і думать так?
Помилуй і подай ласкавий,
Обом нам зрозумілий, знак.
Я запалю легенько свічку,
Під сумовитий благовіст,
Горить любов до тебе вічна,
Душа спливає, ніби віск.
Довкола нас усе під небом —
Для нас єдиний світлий храм.
... Ти не ревнуй мене. Не треба.
Не варто це душевних ран.

* * *

Коли урартського царя,
Дочасно вмерлого,
Ховали,
Над ним приречені
Стояли,
І десь стояв
Майбутній я.
Блищали сльози.
Тихий плач
(Чи за царем, чи за собою.)
Красунь небачених
Покоєм
Ставав
Підземний вже Палац.
На всіх напоїв вистача.
Прощально арфи
Тануть струни ...
Арфістку теж
Чекає трунок

І лезо Гострого
Меча.
...Заціпив жах
Від скронь
До ніг,
Коли дівчата
Вже сиділи,
А кров стікала
З обважнілих
Обшитих золотом
Тунік.
Бо ти ...
(Це ж ти отам була!)
Твоя все тихше
Плаче
Арфа,
І вже на перса
Цілить спрагло
Свій погляд
Проклятий булат.
А груди ходять рівно,
В такт ...
Це ж їх любив я
Цілувати,
Коли довірливо
Кохати
Вона просила.
Як же так?!
Не смій!!!
Від крику я затнувсь.
Через простори і епохи
Я пролетів,
І меч потроху
Від серця від мого
Зігнувсь.
Вже горло воїна
Мої
Холодні пальці
Не стискали,
Як арфа знову зазвучала
На всі часи, на всі краї.
І та
Кохання дивна гра
Тисячоліття

Лине й лине
З Месопотамської
Долини
До круч
Вже сивого
Дніпра ...

В небі
Як літак піднімається в небо,
То зростає тривога в мені.
Ніби далі знаходжусь від тебе,
Ніби в світі ми зовсім одні.

Якби вірив, сказав би:
«До Бога Ближче в небі.
Від того є так».
То чому ж тоді знову тривога
Залишає тамований знак?
Мабуть, є у нас щось не від віри,
Від природи.
Від тих журавлів —
...В парі треба летіти у вирій
Й повертатись.
І жить на землі.

* * *

У парку понад річкою дві горлиці
Ведуть розмову весняну свою.
Як дві душі, одна до одної горнеться —
Свою пізнаю, іншу пізнаю.

Сумна розмова у голубки дикої,
Про що б не говорила, все одно
Печалі не ділитиме великої,
Її ховає в серденько, на дно.

Так і мене порою солов'їною
Бентежить часто дивне відчуття.
Я не ділюся ним. Воно, як тінь моя:
Життя чарівне і ... нема життя.

Де ж та душа, що доброту не міряє,
Біду з якою разом відведем,
Крилом закриє, співчуттям, довірою?

Голубко, ти багато знаєш... Де?

Уроки природи

Дощ. Гроза. Початок квітня.
Конкуренція прикмет:
Благовіщення пресвітле
Із дощем — на хліб і мед.
Грім на дерево безлисте, —
Значить, буде неврожай.
Що тобі із того ближче,
Те собі і вибирай.
У людей так само бачив:
Хоч до рани приклади —
В слові щирий і гарячий,
А до справи... Підожди,
Він вітатиме з почином...
Слово — золото... Обман.
І — або знайде причину,
Або зникне, як туман.
Інший — замкнений, відлюдько.
Скаже: «Спробуємо, мов».
Але зробить — глянуть любо,
Без претензій, без розмов.
Вчить природа. Досвід звідти —
Від її уроків злет.
...Дощ. Гроза. Початок квітня.
Конкуренція прикмет.

Випав сніг

Випав сніг. І стало тихо.
Щось змінилося у світі.
Заспокоїлося лихо.
Знову хочеться зустріти
Диво дивне дня нового
З невідомими шляхами,
Не минаючи нічого,
Що колись було із нами.
Ніжно, легко пухом білим
Сніг прикрив усе, мов ліки,
Що ятрилось, що боліло,
Що здавалося — навіки.

Зачерпну в долоні спогад
Із такою ж бірюзою.
Він, не знаючи від чого,
Тане чистою сльозою.

* * *

Судити легше, ніж робить,
Як знаєш істину. Тим паче,
Що істина проста:
ледачий
Ти думать, вчитися і жить.
За кожен день, за кожна мить Борися!
Бо вона остання,
Бо будуть марні сподівання
У світі щось перемінить.
Немає: то — вони, то — я.
Вони такі з твоєї волі.
Ми всі із однієї школи.
Вона і їхня, і твоя.
Бо то ж писалося й для тебе:
«Якби ми вчилися так, як треба...»

Передбачення

Відвернуться і ті
У час тяжкий біди,
Кого б просить хотів
З молитвою: «Не йди!»
Як душу розіпнуть
Пройдисвіти
на ерам,
Те мусиш сам збагнуть
І пережити сам.
Зійде вона з хреста...
А часу рівний плин
Загоїть рани.
Та
Залишишся один.

* * *

*...Світ просто ставив на коліна серце
Нестерпністю краси.*

С. Йовенко
О, Господи, які ж ми геніальні
Були тоді, коли життя
Прийшло
До нас красою саду, трав,
Вінчальних
Пісень природи...
Як тоді було
Замало слів а почуттів багато!
Ми розтавали в зелені
І в синь
Летіли разом з світом.
Він був святом.
Й любов була
Як Бог,
Отець
і Син.

Діалектика

Є таємничість в кожній простоті,
Звичайні речі — в таємниці кожній.
Ми вибираєм: ті вони чи ті?
Скоріше ті, що зрозуміти можна.
Долаючи за колом коло знань,
Доходячи до суті таємниці,
Дивуємось, пощо тягар вагань
Був там, де все ховалося в дрібниці?
Але не раз, пізнавши суть частин,
З'єднавши їх, аби побачить ціле,
Очам не віриш. Ось воно!
Між тим
Де істина? Ще далі відлетіла.
Та найскладніше досягти мети —
Пізнати все чи хоч наполовину
Того, що в людях.
Що є ми? Що — ти?
Бо цілий світ — лише одна людина.

Осінь

На холодному вітрі
Сиза хвиля як лід.

Хмар низьких непривітних,
Ніби черга на схід.

Довкруг озера в сіре
Одяглись дерева.
Мабуть, в казку не вірять
Про квітневі дива.

А я вірю. Що з того?
Чом так серце болить?
І немає нікого,
Щоб цей біль розділить.

Порада собі

До кого слово донесу?
Хто розведе мій розпач лютий?
Хто скаже: правда не забута,
Ми поруч. Осуди — не суд.
Вони розвіються, як дим.
Не оступися лиш у вірі
У себе, у людей.
Не сірі
Їх понівечені ряди.
Брехня, облуда, підкуп... Зло
Роз'єднує їх кольорами
Яскравими! Та, може, страму
І муть найбільше ті, хто тлом
Згодився бути для брехні.
Вони твоєї ждуть поради,
Їм, певно, тужно від неправди,
З якою жити ночі й дні.
Вона їм лихо принесе —
Все починається з малого:
Із кроку першого — дорога,
Із слова мовленого... — все.
Із манівців їх приведи
На шлях правдивий. Він, як свічка,
Ясний, бо совісний. І вічний.
Для того слово віднайди.

* * *

Не ображаюсь на людей.
Печаль найбільша — то від тебе,

Її потік колись прийде
Гірким відлунням.
Та не треба
Шукати докори тоді,
Чи каятися,
чи журитись...
Хіба не може помилитись
Одна з омріяних надій?
Від того і моя печаль:
І жаль тебе,
І мрії жаль.

Правило

П. Петришину
Найтяжчий суд тоді,
Коли судити пізно.
Коли в твоїй біді
Гріхів чужих трутизна.
Нащо тоді арбітр
І з правом суголосся?
Бо не змінити їм
Того, що відбулося.
Не поступись ніде,
Аби не стало в звичку.
Пошани від людей
Не буде.
Буде змичка
Між тими, хто з-за спин
Тебе ядучо славив
И хто з криком «Розіпни!»
Хреста для тебе ставив.
Роби, як знаєш сам.
Колись оцінять люди.
Й не думай зводить Храм —
Повторення не буде.
Той, хто за всіх страждав,
Заповідав смирення,
Тобі терпіння дав.
(Сам знаєш достеменно.)
Терпи
Та перед тим
Воздай усім по мірі

Лукавому «Прости»
Не довіряйся.
Вірить
Собі лиш варто. В те,
Що совістю зігрите,
Із чого проростеш
У правді й часі —
в дітях.

Усе мине

Не вір у сині небеса,
Не вір в лютневий теплий вітер.
Весна затим не воскреса —
Не варто мріяти, радіти.
Усьому — час. Своя пора,
Своя розміреність спливає.
Природи випадкова гра
Загальних правил не здолає.
Щось між людьми таке ж буває:
В довіру чисту і бездонну
Увірвуться чийсь слова
Раптовим і тривожним дзвоном...
Не поспішаймо шаленіть!
Нащо палить мости відразу?
Не можна в гніві зрозуміть,
Що варте гніву чи образи.
Довкола безліч марноти,
Нащо на те оцінки строгі?
Усе мине. Потрібно йти,
Лишивши слід — свою дорогу.

* * *

Пам'яті Юрія Каплана
Розум громадив плани.
Доля дивилась зизо.
Виродків цілі клани —
Зверху вони і знизу.
Хтозна-як десь в державах,
Наша печаль — з своєї.
Чесні кують їй славу,
Хитрі живуть із неї.
Так воно все сьогодні,

Й тому немає ради:
Чесні сидять голодні,
Грішні сидять у владі.
Велетні, сильні духом,
Завжди страшні царату,
Будь він режимом, рухом,
Витвором «демократа».
Може, ти був невчасним?
Взнаємо незабаром.
Хто ми? Нехай пояснить
Стогін над Бабиним Яром*.
Скільки Ярів під Богом!
Як ми низькі у злеті!
Гірко тобі від того:
Ти ж — Президент планети.
Хто тепер п'ятим** буде,
Істину хто освітить?
Де ще знайдуться люди
З болем за все на світі,
З посмішкою пророка,
Вільного і під ігом?
...Люди ідуть до строку,
Нелюди мають пільги.
Йдеш ти тепер по рунах
(Нас залишив зненацька.)
Там, де чекає юний
Брат
твого
батька.
Мудрий наш старший брате...
Зайві слова і жести...
Щоб оцінить утрату,
Треба її понести.

* * *

Ми приходим у світ, щоби слід залишить
за собою.
Може, пісню чи сад. Може, інші хороші діла.
Потім разом все це назветься твоєю судьбою.
Тільки що ти їй дав? Що тобі твоя доля дала?
З материнських світань почалася
терниста дорога,
Із ясних сподівань, як у казці — з роси і води.

Ти пройшов через час, через біль,
і любов, і тривоги.
Чи помітні у чомусь сліди від твоєї ходи?
Хто про тебе згадав у цю мить, чи згадає,
Як з ключем журавлиним твоя здаленіє душа?
Це, напевно, і є те, що з часом і світом єднає.
Залиши їм себе. Доброту їм своєю залишай.

* * *

Все врівноважиться тоді,
Як час для істини настане.
І ні жаліти, ні радить
Не треба буде. Богом дане —
Чи понівечене, чи ні —
Життя до фінішної стрічки
Торкнеться.
А обіч одні
Твої...
... Та, запаливши свічки,
Юрба стоятиме німа,
Творивши чемно хрест на груди.
... А ти спокійний не дарма —
Ніхто вже заздрити не буде.

Березень

На озері ще крига, як граніт,
Укрита білим та рипучим настом.
Здається: зимно, рано. Та мені
Так хочеться весні сказати: «Здрастуй!»

Яскраве сонце пору стереже,
Хоч загоряй або читай сонети
Без окулярів. Білі гуси вже
Над білим світом закружляли в леті.

Земля примружилась. Із сонцем в неї гра.
У лісі стали стежечки слизькими.
Це березень.
Це Конча.
Це пора,
Коли сподіванки здаються всі близькими.

* * *

Шумить вітрами передгір'я.
Дощами змилися сніги.
Ізнов смутне передвечір'я
Вертає на свої круги.
Мене вертає.
Новоріччя
Без холодів і без чекань.
Час, у собі відчутий річчю,
Веде рахунок без вагань.
Він принесе весну і квіти,
Та не однаково для нас.
Одним — сміятись і радіти,
А іншим — мучитися час.
Ти де? Ти з ким? І хто з тобою?
І що для тебе час таїть?
Те, що накреслене судьбою,
Чи в ній накреслення твої?

Настрій

(Жарт)

Дощ іде.
І сум — як камінь.
Ліс в тумані —
сум ще більший.
Чи напиться до нестями,
Чи сідять писати вірші?
Сів за стіл на тлі хисткому,
Де течуть по шибках сльози,
Та й пишу.
Не ставлю коми.
Сам сиджу
І пити не можу...
Починаю з дум «зіркових»:
«Всі ми люди — небораки»...
Завтра йду до Черепкова,
Хай в рядках поправить знаки.

* * *

Ми так неправильно живем,
Немов у нас віки в запасі.
Від суєти немає спасу,
Одне одного дістаєм.
А вже тоді, як мить згоріла
В безодні часу, що німа,
Збагнеш — повернення нема.
І всім... яке до того діло?
Бо всяк по-своєму живе,
В своїй бездарності великий,
У ній єдиний і... столикий.
І жаль від того душу рве.

З дороги

- 1 -

Це ж кому таке прийшло
В голові чийй захланній,
Щоби річку і село
Звати словом дивним «Ланна»?
Чом дивує назва ця? —
Почуттями ймення славні
У народу,
де місця
І любимі, і жадані.
Що в семантиці стихій
Слів,
близьких до слова «Ланна»?
Ні казенні, ні лихі:
Ані «плани», ані «клани».

- 2 -

Доберемось до Хоролу,
Потім до Лубен.
У Пирятині застанем
Небо голубе.
Може буде темно-синім,
В зорях, як в росі.
...Гарні в нас, на Полтавщині,
Кольори усі.

Не рекуєм

Помер знайомий. Молодим нівроку.
Прощання завтра. Завчені слова:
— Промучився — почувеш — кілька років...
Усі там будем...
Тільки голова
Чомусь забита іншими думками.
Він так життя любив! І всі ж ми так...
Не знаю, чи його страждає мама,
Як горе це їй пережити. Як?!
Колись він перший крок ступив.
І в школу Колись пішов.
А в чомусь помиливсь.
Ганяв велосипед, дружив з футболом...
Але ж усе — колись... колись...
Колись...
Ой, не колись...
Пишу ж то сам про себе!
Це ж я ходив, ганяв, любив, дружив.
Робив, як всі. Робив усе, як треба...
А хтось за мене долю ворожив.
І склалося,
складається,
складеться...
Часи відміні —
значення одне:
Ціни життя!
З миттєвостей
ведеться
Воно у всіх — щасливе і сумне,
Але іде! Іде, хвалити Бога.
І рости усіх. А хтось тебе простить.
Взаємопрощення — хоч би заради того,
Щоб просто жити.
Щоби просто жить...

Холодний дощ

Ранковий дзвінок:
«...за вікном сніг мете».

Це Вам здалося — заметіль.

Насправді, це холодний дощ.
Шибки у мене креслить вздовж
Художник, що прийшов відтіль,
Де для картин непевний ґрунт
Готує звично Водолій.
І ось тепер на тому тлі,
Якусь продовжуючи гру,
Кремезний, весь промоклий дуб
Тримає сосну від хитань.
Тло білосіре — для світань.
Я кращого і не знайду.
Йому пасує скромність барв,
Де й сіра зелень промайне
Яскраво. Нібито Мане
Мені дозволив світлий дар
Прийняти, щоб сприйнять пейзаж,
Де центром є синичок рій
На липі схилений. На ній
Вони зриваються в віраж
До годівнички з криком «Тіль!»
(А може, «Тінь!» — Не чуть зі сну.)
І цю ідилію ясну
Не зіпсувала б заметіль.

Березневі етюди

- 1 -

В день весняний ранкової пори
Сніжок з'явився. Навіть не згори,
А якось так кружляв понад землею,
Дивуючись, що сталося із нею.
Нема заметів, таловин нема,
Напевне, закінчилася зима
І у весну тихенько перейшла.
Весна надію всьому принесла.
В очікуванні дивини *начала*
Природа зацімліла, замовчала.
Лиш від синичок тишу переміг
Здивований переклик: «Сніг!» та «Сніг!».
Сніжинки падали і, танучи, ставали
Краплинками великого начала...

Над горою хмари сині
В сонці піняться краї.
І не знати, буде нині
Дощ чи, може, знов рої
Заметілі заporошать,
Звівши свято нанівець.
А, можливо, день хороший
Буде.
Це ж бо — Трускавець.

Рушники

*... з легкої руки
В небесах над Україною
Кролевецькі рушники.*

М. Шевченко
Голуби або калина,
Чи небачені квітки —
Нас вітають в Україні
В кожній хаті рушники.

Сум, і радість, і надія —
Роду кожного канва,
Та, що пам'яттю зігріє,
Та, що пам'яттю жива.

Полотно святе, пречисте
Я до скроні притулю.
Оживають в нім дитинство,
Все і всі, кого люблю.

Із мережок проглядає
Долі вибраної шлях,
На який благословляють
Теж на чистих рушниках.

Тож нехай завжди, як нині,
Крізь простори і віки
Через нашу Україну
Стелять стежку рушники.

* * *

Платани в золоті — у грудні.
Такий Херсон. Такий Херсон.
Там кожна зустріч незабутня,
Хоч в спогадах — неначе сон.
Неначе в мареві хисткому
Обличчя, набережна...
Де
Здавалося, що тут і вдома
Удача нас таки знайде.
Бо ми однакові у всьому,
У щирості до доброти,
До подиву, що в золотому
Вбранні, Херсоне, будеш ти.

Жарт

Коли хлопчина підростає,
То кожен день якісь дива.
Поглянь, вже книжечку читає,
Із букв складаючи слова.
Скоріш — для дідуся й бабусі,
Аніж із книжки щось пізнати.
Та все ще буде! Він зіпнувся —
Щоби на розум власний стати.
Він скоро всіх штурхне колінцем.
І, метикуючи, збагне,
Що попереднім поколінням
Властива скрізь приставка «не».
Не знають, і не так учили,
Не вміють жити, далєбі...
Нехай. Це відпаде.
Причини
Не слід шукати у судьбі.
Вона така, як рідні знають.
Вони ж самі такі... овва!
...Коли дитина підростає,
То кожен день якісь дива.

Весна

Весна! Весна! На гори й доли

Проміння падає теплом.
І безпричинної доволі
Якоїсь радості кругом:
І неба дзвін бездонно-синій,
І в таловинах синь небес,
І спів синичок безупинний...
Мов, день, і світ,
і Бог воскрес!

Моє слово

Ні статків, ні посад, ні спадку стану.
Ні пензля, ні різця, ані меча.
Лишились почуття.
І наостанок
Лишилось СЛОВО — совісті свіча.
Воно моє, не зичене, не дане.
Від матері, від роду, від землі.
Від предків. Від Тараса і Богдана.
Як труд душі, незримі мозолі.

Як первісток жаданий і як рана.
Воно болить, лікує і зове
Вперед іти упевнено і прямо.
Я ним живу.
Воно в мені живе.

Делегаткам

Ви — не вчорашні, не колишні.
Ви вічно юні, золоті.
Хай очі і святі, і грішні,
Але діла — завжди святі.

Життя продовжити у дітях...
Віддати серце їм своє...
Допоки жінка є на світі,
Допоки лад у світі є.

Казав поет: коня зупинить,
У хату в полум'ї зайде...
Хоч, правда, коней в Україні Катма.
А полум'я гуде,

Вогонь біди по сім'ях рине,
По наших долях — тут і там.
...Спинити лихо в Україні
Судилося таки жінкам.

Тому найвищому закону
Повір, назавжди підкорись:
Аніж шукать святу ікону,
На жінку-матір помолись!

Дівчатам

Дівчата рідні!
Горе поруч вас,
Але не можна
Геть не знати
Горя —
Ціну добру не скласти,
Повсякчас
Жалітися
И змалити світ
До двору.
І там заскніти,
Равликом нудним
Лишати слід слизький
На кожній думці.
Та вірити,
Що світ і є таким —
В облудній
Запліснілій
Шкаралупці.
А він живе
В купальському вогні,
У папороті,
Що не відцвітає.
Коли душа звучить,
Мов на струні
Маленький принц
Одноманітно
Грає.
А та мелодія
Ясніє
Кожен раз,
Як зрозумієш:

Ти — життя початок.

...Дівчата рідні,

Горе поруч вас.

Хай Бог не дасть

Важким

Його пізнати!

* * *

П'єм у тебе молоде *вино*,

А розмови про життя, про долю

І про щастя. Тільки де воно?

А думки — по колу та по колу...

Ніби вчора бігли до ставка,

Слухали учителя у школі.

І здавалось: вічність не втіка...

А думки по колу та по колу...

Нам серця бентежило дівча

Карооке, миле, ясночолє,

Що старалось нас не помічати...

А думки по колу та по колу...

Будуть і робота, і сім'я,

А роки не вернуться ніколи.

Спогадом до тебе лину я...

А думки по колу та по колу...

Наливай по повній, наливай!

Щастя теж було у нас доволі.

Захмелієм в спогадах. І край...

...А думки по колу та по колу.

* * *

Білі лебеді летіли,

Мов намисто, вздовж Дніпра.

Чом душа моя боліла?

Бо не їх була пора.

Бо повернуться морози,

І візьме своє зима,

Хто збере їх срібло-сльози,

Як води ніде нема?

Ой, затужить білий лебідь,

Що невдало вибрав час,

А луною сиве небо

Голоситиме до нас.
Ой, затужить він, заплаче,
Вдарить білими крильми.
...Співчувати в горі —
значить
Залишатися людьми.

Весна в зоні

Сади цвітуть відчайно, як востаннє.
Бринить довкілля співом солов'їв.
Луна летить над річкою і тане,
Збиткуючись над пам'яттю її.

Бо у воді лишилися пророчі
Записані віками голоси:
І спів дівочий, що в купальські ночі
У долі щастя з судженим просив,

І дзвін вечірній, толоки напруга,
Весільні дружки і колядок рій,
І проводження в армію,
і лугом
Веселий шум маленьких школярів.

Та пам'ять доторкається порогів,
Снується німо, злякано селом.
... І припнута до Прип'яті тривога
Сіріє тяжко зболеним крилом.

* * *

Бува, проріжеться надія
З такого розпачу, що — край...
Отак в кіно остання дія
Колись вела за небокрай.
Якісь невдачі і проблеми
Топились в морі доброти,
Ми забували: хто ми, де ми,
Бо треба йти.
До того кличе вища воля,
А їй підкореність свята.
... Екран погас. Промокле поле.
Сльота. Без просвітку сльота.
Але довкола про екранне,

Що щойно бачив, — голоси.
І у безпросвітку є ранок,
Його в душі своїй неси.
Неси!

* * *

Кують зозулі вранці за Дніпром
На довгий вік усім на Україні.
Дитина спить.
Чи більше є добро?
Чи казку цю де-небудь ще зустрінеш?

Цвітуть сади у рідному краю,
Назустріч сонцю простягають віти.
Стою у чарах в долі на краю
І крила розправляю, щоб злетіти

Понад твої простори вікові —
Простори безконечні,
Україно!
Ми рідні із тобою по крові,
Це нам кують зозулі безупинно...

* * *

Свіжий хліб. Тому й черга велика,
Трохи Тамірно, бо — гастроном.
Невідомим собі чоловіком
Краще бути отут. Щоб прийом
Не вести там, де сутність прозора
В кожній постаті, позі, словах.
Вибачайте, та правда сувора
Викликає подекуди жах ...
Вже до каси мені недалечко.
Щось сварливе до неї дійшло —
В повній сумці добра на вервечках:
Магазинної розкоші тло.
Там ковбаси, цукерки і шинка.
Помічаю усе мимохіть.
Раптом голос дитячий до жінки:
— Тьотю, булочку, — просить, — купіть ...
Не збагнув іще драму сюжету,
Як у відповідь гаркнуло зло:
— Де ви тільки на мене беретесь!

Щоб добра вам повік не було!
У хлоп'яти очей озеречка.
Воно, сором здолавши, стоїть.
Худорбу не сховає пальтечко,
Хлопчик їсти благає, як жить.
— Йди сюди, що ти хочеш? — питаю
Оченята — на кекс: — Он оте ...
Дістаю і плачу, і... тікаю,
Осквернивши немовби святе.
Ненавиджу себе і державу
За принизливу, люту ганьбу,
За бездушність, наругу над правом,
За облесне на правду табу.
За жебрацтво, возведене в бізнес.
За обочини — сливе панель,
За дитя, що збагнуло, що бідне,
За даровану супер - «Шанель».
Нам не буде прощення, допоки
Вколо совісті зварена кліть,
Поки десь не зриватиме спокій:
— Тьютю, булочку ...
прошу, купіть ...

Відвідини

Дворик. Над колонкою — калина.
Все довкруг зібралось до зими:
Виноград безлистий і хатина —
Мазанка шахтарська від війни.
Двері скособочені. Відкрито.
Пусткою війнуло і ... не злом:
— Господи! Я знала, хтось та прийде,
Бо давно нікого не було...
Німо фотокартки — щастя свідки —
З стін кричать про те, що й ти любив.
Холодно і голодно.
І гірко.
И страшно, ніби зрадив чи убив.
Тут слова від першої любові
Я почув, що і тепер бринять.
— А ніхто — ні помочі, ні слова,
З пенсії ж рятунку не найнять.
Готить залізна плитка вічним.

Щось готую немічній в запас.
Діда пом'янути було нічим,
Рік оце, як він пішов від нас.
«Поїзд... даль» — Сосюрене згадалось,
Як сигнал із вулиці розтав.
Я Валюші тут приготувала,
Це мені не треба буде... там.
Зблиснули сережечки в долоні,
Стисло груди.
— Нащо? Та невже?..
— То на згадку... Радість-то сьогодні,
Хай Господь усіх вас береже.
Світ пливе. Зупинений годинник.
Без одвіту змучене: за що?
Де ударні вахти? Де ми нині?
У якій забій добро зайшло?
Нащо ці баталії на пиві...
І реклами владців про життя.
Як у неї коси ... ні не сиві, —
Всипані золою забуття.
Двері щільно зачиню на клямку,
Щоб «крутим» з Донецька не здалось,
Що іще звільнилася ділянка
Там, де горе з правдою зросло.
Вже не червоніє знать держави,
Відпустивши совість за межу.
...А калина плакала криваво,
В золоті ховаючи сльозу.

Георгію Гонгадзе

Спинімося, гляньмо... Щоб очі у очі...
Зімкнулись в ключі журавлі. Журавлі...
Ми разом живемо, і, хочем — не хочем,
За все ми в одвіті, що є на землі.

Погладь по голівці... Чи словом — до рани...
Вгамується біль чи зупиниться кров.
Ніколи не пізно, ніколи не рано:
Встигай, коли треба, робити добро.

У кожного — доля, у кожного — мати,
На кожного горя і зла, й ворожди.
Встигаймо любити, встигаймо прощати.

Давайте по совісті жити завжди.

У цвітові-піні, у злім сніговії
Тремтить материнська правдива сльоза.
Летить понад світом єдина надія...
Хай свічка надії повік не згаса.

...Горить твоє серце. Горить воно...
Гія, і свічка надії тому не згаса.

Здолай себе!

Чи не пора
Себе пізнати більш,
Народе,
При своїй — таки
Державі?
Волати можна
До нестями
«Слава!»
А слави не додасться
І на гріш.
У буднях
Виживання
Весь загруз,
Щоб витерпіть
І вистоять
Уроки
Неправди
Новоявлених
Пророків,
Облесливих,
Покривджених
На глузд.
То скільки ж треба
Мордувань,
Брехні,
Об тебе витирати
Скільки ноги,
Щоб ти повірив, —
Все те —
Не від Бога,
Він сам чекає, поки скажеш:
«Ні!»

Розгніваний,
Бо знає:
Поки ти
У кожному
Не знищиш
Рабську сутність,
Не відатимеш
Про свою
Могутність,
До себе сам
Не зможеш
Дорости.
Брехнею обікладений
Про те,
Що треба мирно,
Ладиком,
Під *слово* ...
Допоки землю —
Всесвіту
Основу
Украдуть в тебе
І в твоїх
Дітей.
...А що ж — нехай
У нашому селі
Цього добра
У бур'янах
Нівроку.
З хазяїном
Полагодим
Оброком
На нашій (певно, не своїй)
Землі.
А буде він
Католик,
Іудей,
Чи православний
Будь-якого роду,
Ми ж хочемо,
Щоб в нашого
Народу
Було пристойно,
Як в усіх людей.
Старці старцям

Торбини
Піддають.
Дурні лукавим
Шию підставляють...
Народе мій,
Кого ж ти представляєш, —
Державу
А чи покритку
На блуд?
А так і буде,
Коли сам не свій,
На розум власний
Не возводиш
Міру
У всьому, що є вартим:
Совість,
Віра ... ,
То і в історії
Порожній
Твій сувій.
Той,
Зігнутий в лакействі
Чоловік,
Що заздро
Не скупче
На трутизну,
Він по тобі
Чекає
Тричі тризну,
Щоби вчетверте
Впитися крові.
Навіщо ж ти
У пам'яті
Тримав
Звитяги чесні
Ще з часів Бояна,
Щоб твій «Мойсей»,
Сучасний,
Напівп'яний,
Тебе за придурка
Чи за підніжку
Мав?
Він взяв-таки,
Здається,

Вірний слід.
Аби йому
Добавили ще
Строку,
То вивів би
Народ увесь
В Європу
Через Близький,
А то й Далекий Схід.
А то Європа:
Різні там
ПАРЄ,
Французи, німці,
Англія, Балкани ... ?
Та ми її взяли вже
Батраками.
Хай там вже
Заспівають,
Що «не вмре...»
С в о ю Європу
Треба збудувать.
Не в ситості,
Традиціях
Строкатих,
А в гордості,
Що може
Брат за брата,
За рідну землю
І життя
Віддять.
То це ж у нас
Від пращурів
Було!
Чому ж воно
Вже й пам'яттю
Не стало?
Коли ми совість,
Честь
Прогемблювали?
Тоді,
Коли у храм
О т е
Зайшло, —
З рядів торгових

Владці — упирі,
А з ними ті,
Що владу
Прославляли.
В душі своїй
Ми храм
Не будували,
То й в годні
Наші Нам
Поводирі.
Вони
Вже поділили
Все, що є.
Що по кишнях,
Ну, а що не можна,
То по ознаках:
Бідні
І вельможні.
Поки народ
Ще спить,
Не повстає.
Звідтіль іде:
Бандери —
Східняки,
На мові,
Вірі,
Нації,
Земляцтві
Народ наш
Ділять,
Щоб тримать
У рабстві,
Щоб падав ниць
За ниці
Мідяки.
Народ і ти —
Однакове.
Одно!
Бо тільки в тому
І живе
Надія.
Тоді Європа
Нас
І зрозуміє,

І бачитиме нас
Не у вікно.
Ти ж знаєш:
Правда і земля —
Святе.
Твої сини
За них
Повстануть знову.
Не крові жаль,
А жаль
Даремно крові
І смерті
Ненароджених
Дітей.
І ти не бійся!
Ляканим
Ярмо —
Нове ярмо
З комп'ютерним
Началом
Вже припасло
«Державницьке»
Начальство,
Що злодія глядить,
И краде
Само.
Пізнай себе,
Пізнай у боротьбі!
Хто бореться,
Той для
Вітчизни
Значить.
Ми ж не усі
Слухняні
Чи ледачі.
Пізнати слід
Людину
У собі.
Тоді все зло,
Що чваниться
И пливе
Тобі між очі
І плює у душу,
Здолаєш ти.

Бо хто ж здолати
Мушить
Оте,
Що убиває
Вже живе?!
Здолай себе!
Хай гордість
Засія,
Щоб передать
Від батька
І до сина.
А всім нам
Нагорода —
Україна,
По праву,
Із займенником —
Твоя!

16 вересня

На могилі не треба мітингів.
Але тут і могили нема.
Бо розрита могила —
знічена
Україна сама.
Бо не бачить народу гордого
Вже роки і роки.
Бо над ним ним самим
відгодовані
Вже кружляють круки.
Стрепенімося!
Мужнього племені
У десятім коліні сини!
Не годиться в порожньому лементі
Маскування своєї вини.
Чи сплюндрованими просторами
По-волячи триматись ярма...
Насміхаються ж доля
й історія,
Недорікою писана вам.
В гніві грізному нове рушення
Хай покутою всім постає.
Не проспійть!

Не простіть!
Зло задушимо,
Коли крапля хоч совісті є!

* * *

А ти журився, що зима — аж страх...
Тобі якого, чоловіче, раю?
Он бачиш: жінка з хусткою в руках,
Напевне, ряст о цій порі шукає.

Перед святом

Назавтра буде великодне свято.
Хто на базар сьогодні, хто в город.
Натомлені народні депутата
Повільно роз'їзджаються «в народ».
Той — в магазин, той разом з магазином
Щось для народу в поміч пособля,
Щоб не кололи очі лімузини
Отих, на кому і стоїть земля.
«Земля» — як символ. Бо коли товаром
Із волі їхньої явить вона лице,
То статки дехто з них іще наварить,
Народу ж — дуля в свято і... яйце.
Аби не забував звання високе,
Щоб «слуг» своїх поцінував стократ.
Щоб легше віддавав останні соки,
Бо він тоді — лише електорат!

Мій час

Я час не тратив. Тратив час мене.
Тягнув у вир зневіри і досади.
А думалося: смуга промине
Байдужості до совісті і правди.
Ти душу рвав свою на знамено,
Щоб сірих возвеличити у праві,
А їм було, їй-Богу, все одно
Чи правда зверху, чи брехня лукава.
Даремно, живучи серед рабів,
Підносить прапор боротьби й свободи.
Ти їм чужий, бо, що б ти не робив,

Ти — загадка для них.
І клопіт.
И подив.
Та я не здався. Бо життя одне.
Пощо йому пересуди і кпини!
Я з тих, хто на річках шукав бистрини.
Я час не тратив. Тратив час мене.

Не зраджуйте землю!

Тут прози і поезії замало.
А слів негарних... тож аби в лице!
Щоб схаменулись, щоб зняли забрало
Із влади, із грошей — кільце в кільце,
Щоб опустилися на грішну землю
(Із нами грішну, а затим — святу),
Щоб совість, якщо є вона, завмерла,
Узрівши перед себе пустоту.
Про дати землю — як продати матір,
Про дати те, що робить нас людьми,
Те місце, де училися ступати,
Той світ, якого мікрочастка — ми.
Не лізьмо в словоблудство економік,
Там всього лиш жадоби прикриття.
Згадаймо: білі, чорні і червоні...
За землю цю заплачено життям.
Вона не ваша, ви завжди це знали.
За нас розп'ята й через те свята.
Його за нас так само розпинали,
І через те ми знаємо Христа.
А ви ж своє святенництво, як цноту,
Підносите без сорому й стида.
Прозрійте! Відступіться! Позолоту
Струсіть із себе! Бо і вас біда
Накриє так, що щастям здасться — згинуть,
На той світ заховатися, бігме!
Та може статись так, що Україна
За зраду навіть в землю не прийме.

Роздуми в метро

Колись метро любив я. За сучасність.
Цей світ людей до себе піднімав.

Він був і лаконічний, і прекрасний.
Новим себе я в ньому відчував.
Тепер же я боюся переходів,
Бо там ганьба держави і людей.
Там жебраки, бомжі й «вінець свободи» —
Жінки-рабині. Вільно — як ніде,
Їм Бог — суддя. І, певно, Бог із ними...
Та в тому сороміцькому ряду
Стоять вагітні — жебрати повинні,
Щоб для пологів заробити «мзду».
Від сорому робити що з собою?
Це ж і для мене докір, як для тих,
Що Україну чорною ганьбою
Покрили перед світом.
Щоб затих
Чи й ваші матері так до пологів
Збиралися, лице сховавши в тінь?
Якої ж ми добилися держави,
На що надіятись у час розплат за гріх?
В Японії на смерть ідуть, бо слава —
То їх держава, що одна для всіх.
А ми, і найбагатші, і злиденні,
З історією — хоч до алтаря,
Хіба не продавалися щоденно
За матушку-царицю чи царя?!
Хіба не ми втішаємось від шоу,
Де слово правди на мільйон брехні?
Хіба не ми мінятися готові
На гречку — совість?
«Бідні, бо дурні...».
Самі себе ми до стовпа прибили.
Цей стовп ганьби тримає нас віки.
Це в нас сини, що матері вродили,
Для нашої держави — байстрюки.
Народе мій!
Відкрий нарешті очі,
Згадай, хто ти (і ти, і ми, і я...).
Там, в переході, видава пророчі —
То Україна жебрає твоя!

Фронтіві пісні

Мене хвилюють фронтіві пісні...

Вони на тлі напруженої тиші,
Там, де слова несправжні будуть лишні
Й мелодії у серці, аж на дні.
Гармонія... берези... солов'ї...
Там не такі, як у піснях звичайних.
Ти бачиш їх, ти любиш їх відчайвно.
Вони — останні. І лише — твої.
Хай буде проклята страшна війна!
Та із пісень її добра не стерти,
Бо там різниця між життям і смертю.
...А в тому тільки *і с т и н а* одна.

* * *

Травень. Його фінал.
Пахнуть бузок і квіти.
Київ — патріархал.
Ми — його неофіти.
Ми у його теплі,
Ніби в обіймах *долі*.
Вулиці. Люди незлі.
Парки... кружляють колом.
В пам'яті — щастя мить.
Нам і сьогодні добре.
Тільки от серце болить,
Й це не художній образ.

* * *

Коли царю поради необхідні,
То для порадників потрібен дар:
Поміж запрошених здаватись гідним
Й сказати тільки так, як хоче цар.

Найтяжче завжди людям від науки,
Готовим все довести й донести.
Тож клопіт є. Він викликає муки:
Як цар міркує? Чи вгадаєш ти?

Ми такі

Воно так здавна повелося,
А стало правилом тепер:
Спливло нікчемне, піднялося
Зразком засвоєних манер.

Моралі вчить сексот вчорашній.
Брехня підноситься, як стяг.
У патріотах — жлоб продажний,
Ще й спадкоємець «всіх звитяг».
На біле звично кажуть «чорне».
В святешних — грішники одні.
В пошані темні і проворні,
Хто при грошві, хоч і в лайні.
Історія сліди лишає
Злодійські — задом наперед.
При владі хто, той замовляє
Її лакований портрет.
Як часто люди недостойні
У нас Героями стають!
Томи їх підлих справ сьогодні
Знавці уже не дістають.
Людей не бачим через масу,
Слова затерлись — «наш народ» —
Отими, котрі через касу
Ідуть до звань і нагород.
У цій спотвореній юдолі
Подай надію на святе
Тим, в кого є сльоза від болю
За те, що ми такі. За те...

До виборця

Ти думав: кинеш бюлетень — і квити!
Ти не сказав, коли потрібно, «Ні!»
Тепер живеш, скоріше, мусиш жити
В країні і злодійства, і брехні!

Вона тобі чужа — така держава.
І ти для неї — муха на лайні,
Бо то примара: громадянське право
В країні і злодійства, і брехні!

Тебе купили, бо хотів продатись,
Розжитись чи ковтнути «на дурні».
Ти прохмелився? Мусиш прокидатись
В країні і злодійства, і брехні!

До тебе знову йдуть пани пихаті
І пані — на украденім коні.

Дивись, не залишись у «крайній хаті»
В країні і злодійства, і брехні!

* * *

Я не знаю, де знайти слова,
Як світанки, чисті і прозорі.
І звичайні — як вода, трава,
І високі — як вечірні зорі.

Щоб словами тими запалить
Душу вашу, стомлена людино
Може, нам нарешті заболить
Все, що є у слові «Україна»?!

* * *

Нам дякувати б світу хоч за те,
Що в час один ми живемо. Та й годі.
Однак завжди шукаємо нагоди,
Щоб возвеличитись... до нагороди.
Ім'я твоє, либонь, тоді святе.
Але ж відзнака — символ суєти.
її карбують і вручають люди
Ті ж самі, що ославлять і осудять,
А, скориставшись, хутко позабудуть,
Що значив щось, що був на світі ти.
Світи людські на *справжньому* стоять:
Де правда є — у слові та у дії,
Де є добро — з чого душа радіє,
Де щастя є — як віра і надія,
І як любов.
Мій світ такий. То — я.

Освідчення

Коли жадана родиться дитина,
То цілий світ довкола — справжній храм.
І в тому храмі є свята родина,
Від неї світло ласки і добра.
В родині править матінка пречиста,
І білий світ це право визнає.

І пісня там злітає урочисто
Так високо, що серця дістає.
Пресвятая мати Україно!
Ти — надія наша, рідна кров.
Ти для нас як правда триєдина:
Батьківщина,
доля
і любов.
Україна — правда триєдина:
Батьківщина,
доля
і любов.
Минає час, крокують діти далі
В благословенне і складне життя,
Аби ж ніде вони не забували,
Що є у них додому вороття.
Щоб Україну берегли, як матір,
І від свого, і від чужого зла.
Нехай цвіте могутня і багата
Від Києва до кожного села!
Нехай не буде роду переводу,
Аби жили ми на своїй землі
Великим нероз'єднаним народом.
Перед народом біди всі — малі.
Тримайтесь разом України, люди,
Без нас вона не вистоїть сама.
Любов до неї на сторожі буде,
Нам України іншої нема.

Слова болять

...Не болять слова.

С. Йовенко

Слова болять. Невигойно буває.
Уже й причина мертва. А вони
Поволі тобі душу випивають
Без приводу.
Без міри.
Без вини.
Слова болять. Вони — відкрита рана,
Хоч знаєш: їхня суть — відверта лжа.
Вони криві. Ти звик ходити прямо
Супроти зла,

і кулі,
і ножа.
Болять слова коханої та друзів.
Тоді вони сильніші у стократ,
Як ятрять зради,
наклепи,
байдужість
Тих, хто ще вчора мовив: «рідний», «брат»!
Слова болять. Вони — і щит, і зброя.
Будь стриманим, без клятв і без проклять.
Чим легковажніші, тим тяжчі вдвоє, втрое.
Будь вірним слову,
Бо слова болять.

* * *

Так стомлюють змагання «патріотів»!
Воїстину: історія во плоті.
Клянуть, клянуться і в отця, і в сина,
Усі, вважай, предтечі України.
І що зростають відстані від дати,
То більшає борців, котрі віддати
Життя за волю вже були готові.
(Звичайно, так не сталось випадково.)

Давайте схаменемося, братове, —
Протринькаємо істину у слові.
Поки до бронзи визріють герої,
Не буде України як такої.
Не треба ані клятв, ані спокути.
В однім ряду і «Арсенал», і Крути.
Для всіх є лаври. І для когось — стінка.
Життя складніше, ніж його оцінка.

* * *

Не поспішаймо з пам'ятниками.
Краще в собі розберімося:
Може, не варто славити
Те, що на страхові вирросло?
Те, що сліпило заздрістю,
Звести рахунки кликало,
Щоб боягуз прославився,
Недомірок став великим?

Щоб через роки ховаючи
Гріх, той що душу розкроював,
Подвигом гріх називати,
Себе, звичайно, героєм?
Там, де кривавить пам'ять,
Совість шукає виходу.
Не поспішаймо з пам'ятниками —
Історія тільки пишеться!

Березень у Галичині

На п'яте повернулася зима...
Згадалося, що Сталіна нема
Тому, мабуть, згадалося, що слід
Його вернути хоч на кілька діб,
Щоб пліснява, що грає «під героїв»,
Здалася оптом, в роздріб. Як тоді.
На п'яте повернулася зима...
Нема у нас народу. Ще нема.
Хоч героїчності доволі є зразків,
Коли біда в країні — й поготів.
Але страждають люди від неволі
В усих усядах під кермом вождів.
На п'яте повернулася зима...
Нам влада в очі бреше, та дарма.
Ми славимо її, хоч правди — ні на гріш.
Кусать ми годні, а лизати — більш.
Ми знаємо, що влада бреше й краде,
І краде більше, справно і скоріш.
На п'яте повернулася зима...
Дискусія закінчилась сама,
Вже гетьмана, царя або месії
Не треба. Бо коли людей просіять,
Піврешета гетьманчиків знайдемо,
В Америку готових чи в Росію.
На п'яте повернулася зима...
Довкола біло, а в очах — пітьма.
Під лемент у верхах «городиться город», —
За владу абсолютну б'ється зброд.
А ким він стане, ми, напевне, знаєм.
Сатрапів не народжує народ.
На п'яте повернулася зима...
У кожному селі в нас — Колима.

Для таборів навіщо нам Сибір,
Коли заслання — майже кожен двір?
Самі ж собі таке і вибирали.
Нема народу — з пана стане звір.
На п'яте повернулася зима...
Людину без народу жде сума.
Не прийде гетьман, цар (сиріч, Мойсей),
«Мойсей» — то переважно фарисей.
Коли ведуть народ — добра не буде.
Ти — сам народ. Май голову. І все!
На п'яте повернулася зима...
Навіщо Сталін? В нас своя тюрма.
Так він хоч справді вів (хоч слідом — кров),
А ти ж не хочеш під вождями знов!?
Тоді борись за всіх, не будь байдужим! —
І буде справедливість і любов.

Достойні патріоти

Ми вельми горді, бо достойні.
Ми заслужили нагород.
Нам ниють рани невігойні
З боїв за щастя, за народ.
Хоч ми й не билися звитяжно,
Бо ж треба знать: чия візьме?
Зате ми першими відважно
Співали тихо «Ще не вме...»
Тепер ми справжні патріоти.
Єдині. Той не патріот,
Хто виступає нині проти...
Хто проти нас відкриє рот.

* * *

Покірні почуттям своїм
Ми слову віримо надміру.
Аж поки не ударить грім
По нас, по почуттях, по вірі.
Коли побачиш, як тебе
Вже оптом продали. Й так само —
Коли за спиною гребе
Під тебе «друг» глибоку яму,
Не сторонись усіх людей:
Між ними ті, без кого жити

Було б не варто. Час прийде
Прощати, вірити, любити
І ганити себе за те,
Що не пізнав між ними «наших».
...Можливо, це у нас. Проте
У світі цілому інакше?

* * *

Нема на Україні правди, ні.
Про люд трудящий годі що й казати.
У владі й партіях нема йому рідні,
Вони собі не можуть ради дати.
Вони, звичайно, патріоти, так.
Їм влада, як тяжка й почесна ноша.
Там члени є, людей немає, факт.
Лишився комуніст один хороший,
Тай й той — за гроші...

* * *

Ми, всі покинуті на світі,
Хоч кинули самі себе.
Здається, нерозумні діти —
Так ні ж, із гонором — цабе!
Або й без гонору і пихи,
Та всяк в суєтності загруз:
Ані часу, ні зла, ні втіхи,
Ні ревнощів...
Усе довкруг
Одноманітне і безлике,
Не здатне навіть на печаль.
Бракує вчинків чоловічих.
...А часу жаль.

Полеміка з П. Чубинським

— Доборолись, — кажуть «ревні»,
Ніби дозмагались.
Україні суверенність
Все-таки дісталась.
Не поділять тепер славу
Від тої звитяги.
Роздирається держава

За барвисті стяги.
Були довгі доріженьки
До волі від... «раша».
Та не зникли воріженьки,
Бо всі вони — наші.

Наслідування мудреця

* * *

Не в тому справа, ти правий чи ні.
Не добивайся правди день при дні.
Бо буде так, як скаже цар-нікчема.
Ти почекай, він буде теж в лайні.

* * *

Ти думав, що лишень тебе пече
Твій вік, твій час, що мимо вже тече?
Люби, допоки долею судилось.
Було так завжди. Іншим буде ще.

* * *

Ніж так печалитись від віку, що настав,
Ніж так журитись, що летять літа,
Знайди душі відраду у дрібницях.
Дрібниць немає — долю запитай.

* * *

Усе написано — ти тільки відтвори,
На кожну радість душу отвори.
А разом вийде щастя пережите,
Котре хотілося б іще раз повторить.

Фарисеям (і не тільки)

Хто помолиться Господу Богу...
Хто закличе молитись когось...
Я не знаю, від чого тривога
Так діймає.
Не раз довелось
У сутані гріховника видіть,

В світських смокінгах з лейблом «Карден».
Не любити хотів — ненавидіть
За нещирість лукавих нікчем!
За облесність,
священницьку ніби
Криводушну смиренність і зло,
За мальовані золотом німби
Над вузьким і порослим чолом.
За неправду правдивому люду
За для виду (під чарку) пости.
За нездатність простити до суду
І нездатність сказати «Прости...»
Юродивих на тронах тримаєм,
А до Бога поклони б'ємо.
І вдаєм, що не бачим, не знаєм,
Бо на правду придбали більмо.
За отим показушним і ситим
Боголюбством убогих на глузд
(Чи на совість) —
тим віра закрита,
В котрих з Богом в любові союз.
І, не маючи благості тої,
Запитання поставлю прями:
Що тривогу мою заспокоїть?
Чи прозрієм нарешті самі?

Чого бідні

Душа щедра у бідного,
В багатого — хитра.
Бо бідному інші — рідні,
А багатий витре
Об них ноги.
Доведеться,
То й продасть, і зрадить.
Споконвіку так ведеться...
І немає ради,
І немає людям купно
Надії на правду,
Бо багатий її купить,
А скоріше, вкраде.
Ще й висміє сіромаху
За його відвертість,

Не боячись (де там страхи?)
Ні гріха, ні смерті.
Які страхи, коли в нього
І гроші, і сила,
І суд сліпий?
Слава Богу,
Що хоча б могила
Порівняє усіх разом.
...Так це ж на тім світі,
А люди ж то мають право
І тут людьми жити.
То чого ми дурні сливе?
Від того, що бідні?
Чи з дурості нещасливі,
І тому ми — злидні?
Чи запитував хто чесно
Сам себе, нівроку,
Про ту приказку облесну
З багатого рота?
А ми ж її чуєм завше
В горах і в долині,
Як видурить голос нашій
Хочуть в Україні.
Отоді й стають до справи
Платні «патріоти»,
И вистачає людям справді
Тяжкої роботи:
Із собою розібратись,
Як голосувати?
Чиї гроші влада тратить?
Чом вона з багатих?

Хто у тому бюлетені,
Проти кого черкнуть?
Не за того, в кого в жмені
І влада, і... церква?
Та за того!
Ще й шукаєм
Винних через... три дні.
Отого ми так і маєм:
І дурні, і бідні.

* * *

Нема святих. Біда.

Це бачиш повсякчас.
Лиш мірою гріха
Різниця поміж нас.
Не знаю, то — закон,
Традиція чи ні.
Однак, не все одно,
Бо совісно мені.
Держава — для еліт?
Кульгання чи хода?
Один на все одвіт:
Нема святих. Біда.

Одая

*Тихо молиться кожна,
не дай Бог,
Їй останньою вмерти а селі.*
В.Черепков
Кущі з дворищ біжать до шляху,
Та мимо них летять авто,
Щоби побачене від страху
На плечі не лягло хрестом.
Тут, де колись життя буяло
В піснях про долю, про село,
Гіркоти різні не лякали,
Хоч не однаково було
В родинях і батькам, і дітям,
Та чулось:
«друг», «земляк», «сусід»...
Людині легше жить на світі,
Коли по правді. Як усі!
Коли душа не рветься з того,
Що сам зостанешся, сама...
Додому — добра нам дорога,
А з дому доброї — нема.
Отут би жить і край цей славить
За кожен день, за кожна мить!
...Була б державою держава,
То й люди знали б людьми.
Краса печально виглядає:
Як доля сіл — в селі однім...
Якщо помре село Одая,
То нащо жити нам усім?!

Собачий розум

Знайомий хвалить пса свого за розум.
Команди «свій!», «чужий!» запам'ятав,
Двір стереже у спеку і в морози,
Вдень і вночі — щоб статок не пропав.
Хороший пес. Незнаної породи.
Я в цьому не обізнаний ніяк.
Та щось корисне бачиться народу
В командах тих. Це красномовний знак.
Бо це ж тепер, як ринок запустили,
Й народу без грошей: зумій — прожий! Людей
поміж собою поділили
За статками на класи: «свій» — «чужий».
Тож не дивуйся із життя невинно,
Ми на крутому нині віражі.
«Своїм» ти будеш тільки в домовині,
А у житті тримайся, де «чужі».

* * *

Не залишай мене в біді і в радості,
В травневий час і в люту заметіль,
Я — поле. Я — землі твоєї часточка,
Початок всього справжнього в житті.

Хвилина до ефіру

Ми з тобою виходим в ефір...
Ти не слову, а серцю повір.
Бо слова лиш зображують суть
Суть речей, що у серці печуть.

* * *

Придурки гірші від дурних,
Та ще коли вони при владі,
Їм все здається: люди раді
Усьому, що іде від них.
Перехрестись! Немає ради,
Коли таким хтось уродивсь.

* * *

Ми продовжуєм летіти...
Кожен день — хоч на скрижаль.
Оглянімось: ми не діти,
Нас вже вересень примітив.
Просто вересень. А жаль...

Враження

Мені здавалося, що є
В тобі подоба від людського,
Шаноба показна до Бога
Невдаваною виграє.
А вийшло: совість — лише гість.
...Не гладь собаку, коли їсть.

Епітафії

* * *

Здавалось, встигнемо
І віддавать, і брати...
Щоб оцінить добро,
Його потрібно втратить.

* * *

Тут роду нашого заховане джерельце.
В словах не передати те, що в серці...

* * *

Ми забуваємо батькам сказати: «Рідні...» Робити
слід добро, коли воно потрібне.

Гармоністу

Літа, як дні: світання і смеркання...
А все мені звучить твоє «Страждання».

* * *

Тут рідний край,
Помлі одвічна школа.
Нового: і щастя, й горя — про запас.
Усе життя Як перекотиполе.
...Та швидко воно котиться від нас.

* * *

Вони безгрішні — краще знаєш Ти.
Та все одно, помилуй і прости.

Музиканту

На ноті головній ти серце зупинив.
Але звучить **І ДОСІ ТОЙ МОТИВ.**

Україні

Благословенна і забута,
Своїми ж кинута людьми,
Ядучим попелом закута.
А ми...
Либонь, собі й не ми.
Нам під Отця б твого
І Сина...
Хоч мало схожі —
Не вини
(Хіба що вусами).
Вкраїно!
Оце такі
Твої сини!
Напівмайстри
Швидкого слова,
Напівзнавці,
Напівборці,
Напівбрати,
Напівпанове
З тризубом єдності
В руці.
З словами тими ж —
Про свободу
(До неї ніби ідемо),

Тим часом «рідному»
Народу
Нове лаштуючи ярмо.
Не вір
У їх облудне слово,
У їх перевертні-рядки.
... Стоїть заграва
Полинова
Над цвинтарем,
Де сплять батьки.

Праведникам

У нас біда з патріотизмом,
Бо він на ненависті зріс.
А коли вірний «так.» Вітчизні,
То із трибуни зразу злізь!
Вона для обраних... собою,
Хто крикнув першим:
«Ще не вме'!..»
Хто ж запізнився,
той до бою
Уже не годен.
Це німе Кіно,
Без титрів навіть, правда,
Бо нащо титри?
Наперед
Уже відомо, *хто* є зрадник
І *що* є подвиг.
Як на мед
За штатом — праведники
лізуть
Учити всіх, хто в «штат» не вліз.
Патріотизм взяли у лізинг
До перших (але справжніх) сліз.
Не хочу каркати, одначе
Як гряне грім (у тому й суть),
То «патріоти» нетерпляче
Нові ідеї вознесуть.
І будуть з ними попереду,
Ще й гасел повний арсенал.
А як за гроші —
при потребі

Взопіють
Інтернаціонал.

* * *

А ми такі — ні кроку без пророка,

Вказующої царської руки.
І хоч в той бік не дивимось нівроку,
Бо й нащо нам така-сяка морока,
Та знов Мойсея ждем віки й роки.
Бо так воно написано: страждати,
На долю плакатись, що Бог її не дав,
Де нас нема — добра собі шукати,
Сусідами лихими прикриватись,
Неправдою.
А правду хто продав?
Хто заважав об'єднувать уділи,
Плече в плече згуртовувать полки?
Гострить шаблі (але щоб цілим миром),
Зійтись на волі, на землі, на вірі,
А не у межі забивать кілки?
А хто покірно в ярма сунув шию,
Своїх цурався за звертання «пан»,
Коли із них тягли останні жили?
Хто з вольності козацької накинув
Кавказу вільному невільничий аркан?
Ми все святі, нещасні й непорочні,
Однак ніяк не можемо збагнуть,
Що правді слід дивитися у в очі,
Що коли долі кращої ми хочем,
То треба про святенництво забуть.
І не лизать маріїнські паркетки
З словами: «Досить! Царствіє прийшло!»
А всім: і президентам, і поетам,
І трударям без звань і еполетів
Згуртовувати місто і село
На труд тяжкий — від небуття спасіння.
Бо далі нікуди — за нами не Москва.
Творімо в серці кожнім Україну,
Лукавство слів неправедних відкинем —
Пророчі лише праведні слова!
Свої гріхи розділить батько з сином

Бо в нас історія одна: складна й проста.
За все в одвіті лише ми — єдині.
Щоб стала європейською
Україна, їй треба українською ще стать!

Єтюд

Приреченість оголених
платанів.
Дощі - немов не явище, а стан.
Володарка класичного
сопрано
Тривожить в переході
парижан.
Здавалось би, а що мені до того
В чужому і далекому краю?
Українську душу, що благає
Бога,
У арії, як докір, пізнаю.
З Одеського, з столичного,
зі Львова...
Не має спів магічної краси.
Оплаченої знехотя любові
Мелодією не передаси.
Трагічний злам брови,
прикриті вії,
Руки - не стільки жест,
як «...проше пан».
Стоїть за нею збайдужілий
Київ,
Вгамований Софіївський майдан.
Це ж ми своїй недавній ще еліті
Жебрацькі шати швидко
нап'яли
І випхали в Європу та по світу,
Щоб «славила» отак
державний лик.
Повіями в Варшаві та
Стамбулі...
Рабів наймайстровитіші
полки... Берем Європу!
А візьмемо...
дулі

З своєї ж лиховісної руки.
Ідіть! Служіть! Мовчіть
і аплодуйте!
Допоки злодій поцінив і трон.
Лакейське чванство, як
і панство дуте,
Звучать на Україні в унісон.
І плаче дощ, бере Париж
в обійми...
І арія - довершений ясир...
І гнівиться у серці Україна,
І кличе до пощерблених
сокир!

* * *

Так інколи досада допече
Від того, що народ мій і державу
Паплюжать. Та ще докір за неславу
Від тих, хто не говорить, а рече,
Почуєш.
Втім, хай докори звучать.
Хто кида їх — не так уже й важливо.
Хай чують їх оті, що тягнуть жили
В труді, в нужді, в брехні.
Хто із плеча
Не скине навісний тягар облуди,
Щоб дихалося вільно, щоб була
Єдина правда.
Щоб вона звела
Усіх у вищість ту, що зветься люди.
А поки що нема того.
Нема.
І буде так, допоки хата — скраю.
Є докори. А правда ще німа.
...Але ж неправду сам ти вибираєш.

* * *

Ти можеш бути навіть лжетираном
(Бо й до тиранства треба дорости),
Та час прийде
(чи пізно, краще — рано),
Коли на сповідь вирушиш і ти.
Тоді згадаєш ті прості й пророчі,

Уживані в буденності слова,
Де совість є, де погляд очі-в-очі,
Де батькова безвинна голова.
І я не знаю, як ти їх обійдеш,
Чи знову зміст зведеш на манівці?
Так вже не буде, бо Феміда зійде
Не з терезами —
із мечем в руці!

* * *

Ми так нічого й не змінили
В собі, вбачається мені.
Природа дарувала крила,
А ми їх топимо в багні.
В полоні ницості і пихи,
Зарозумілості і зла
Не доростаємо до втіхи —
Вділити іншому тепла,
Побачити, як сходить сонце
Для всіх однакове,
для всіх! Життя — малесеньке віконце
Із небуття.
Який же гріх
Такий дарунок не цінити,
Чи розміняти на пусте!
Нам в радість.
В радість треба жити —
Життя із радості росте!

* * *

Мене і терло,
і крутило
На вже прожитому віку,
Давало зліт,
ламало крила,
І розпинало, і таку
Давало долю вибирати,
Де, як у казці, три шляхи...
Я ж прямо йшов,
як вчила мати,
І ніс здобутки та гріхи.
Не відмовляюсь ні від чого.
(Хай втихомириться й злослов.)

Найтяжча випала дорога —
Правдива.
Нею йду.
І йшов.

* * *

Хто знає міру правди й сили
Й перед народом не звинив,
Той теж буває нещасливим
Від того, що не припинив
Брехні, що вилита за гроші,
Від зла лицьованих незрад.
Я не прошу ні в кого: «*Прошу*»
Ні вибачення, ні порад.
Пішовши навіть,
жити буду,
Але не в цей,
не в час лихий.
Не хочу жити серед люду,
Котрий до совісті глухий

Записка до Стіни Плачу

Не плачу я біля Стіни Плачу
До себе ніби крізь віки кричу.
О, Господи!
Нарешті мир пошли
На Землю, що
Тобою освятилась.
Аби повірилось, а звістка щоб на крилах
усі куточки світу полетіла,
Звідкіль прочани йдуть в Єрусалим.
Здається, непростимого гріха
Достойні ті, що бойню учинили,
Що через пуп землі межу творили.
Щоб через душі, віру і могили
Пройшла дикунська з древності соха.
І невмируща ніби.
І сліпа.
А бій іде за що? Та не за славу,
Бо б'ються тут, їй — право, не держави,
Бо, видно, так караються Варави,

Що в нас сидять.
їх совість не чіпа
Ні кров, що капле зрідка зі скали,
Ані вогонь, що сходить на Великдень,
Ані сльоза з ікони, що не зникла
Через віки.
А люди мовби звикли —
В собі свою Голгофу не взяли.
Не подолали, ні. А Ти молив,
У Батька нам вимолював спасіння,
І біль на себе брав, і мук терпіння,
А бачиш, навіть тут, в стовпотворінні,
Пілатів більше, аніж Магдалин.
Пишу Тобі, і думаю: прости,
Та знаю сам, не стане в Тебе сили
Те зло, що люди (люди!) сотворили,
Здолати чудом!
Ми дарма просили, —
Це ми Тебе повинні захистить.
Одне хіба — лукавство наше знищ.
Від нього і святеництво, і кров'ю
Полита правда, і полите Слово,
Ї земля обітована, та, котрої
Нема для житла. Є для кладовищ.
О, Господи! Нарешті мир пошли ...

З Омара Хайяма

* * *

Ти краще голодуй,
Ніж їсти що завгодно.
І краще будь один,
Аніж завгодно з ким.

* * *

Ми — і мета, і зміст
Його творіння,
І погляд, й суть того, як бачить нас.
Усесвіт — перстенець дорогоцінний,
А ми — у ньому вправлений алмаз

* * *

Скинь морок користі, пихатості гніт.
Злом обплутаний, вирвись із хижих тенет.
Пий вино, доторкайся до локонів милих.
День пройде непомітно — й життя промайне.

* * *

Все, що бачимо — видимість лише одна.
о поверхня?
Коли так далеко до дна.
Неістотним сприймай навіть явне у світі,
Бо прихована сутність речей — таїна.

* * *

Мудрець мені приснивсь: «Веселощі премилі
У сні не розцвітуть, — сказав, — себе помилуй,
Чом віддаєшся сну? Вже краще пий вино.
Це встигнеш виспатися, лежачи в могилі».

* * *

В цьому світі на кожному кроці — капкан.
Я не жив, як хотів, ані дня. Все — обман.
Десь на небі вирішують все і за мене.
Потім скажуть, що плаче за мною тюрма.

* * *

Благородство і підлість, відвага і страх —
Все з народження вкладено в наші тіла.
Ми до смерті не станем ні ліпше, ні гірше
— Ми такі є, яких сотворив нас Аллах.

* * *

Чи є путне що з наших молитв і кадил?
Є лиш пекло і рай для усіх, хто родивсь.
Що кому на роду передбачено буде —
До початку творіння Господь встановив.

* * *

В Книзі Доль ані слова не можна змінить.
І не вибачать того, хто мучиться, скнить.
Можеш пить свою жовч до кончини своєї,
А життя ні продовжить, ані скоротить.

* * *

Довго будеш тужити, зривати журу
І а жалітись: життя вислизає із рук?
Пий іскристе вино, будь веселим старайся,
І отак собі здійснюй накреслений круг.

* * *

Під мелодію флейти, опісля грози
Пий вино, як дарунок священний лози.
Пий, мудрець, нехай твоє серце радіє.
Непитущий святоша — хоч камінь гризи!

* * *

Сад квітучий, подруга і чаша вина —
Це мій рай! Не хотів би я іншого знать.
А ніхто ж і не бачив небесного раю!
Тож в земному поки-що втішатися нам.

* * *

Слабка людина, вище сил — судьба,
Ще й безсоромності — доведено — раба.
В коханні особливо (сам не каюсь,
До багатьох небайдужий.) — слаба.

* * *

Тривога безперервна не дає зітхнуть,
Ще стогони гіркі — печаль не відвернуть.
Нащо прийшов я в світ — без мене чи зі мною —
Він все одно звершить свою незнану путь?

* * *

Жить в розлуці з лозою — ніщо,
Жить в розлуці з струною — ніщо.

Тільки з досвіду думка одна заспокоїть:
Радість жити — усе!
Жить без щастя — ніщо!

Три сонети

1. (76)

Різноманітністю раптових перемін,
На жаль, не сяє вірш мій новизною.
Чи пошукать мені нових стежин,
Сполук незвичних та нових прийомів?
В черговий раз не знаю, як сказать.
В старій одежі появляюсь знову.
Здається, що по імені назвать
Мене у віршах може кожне слово.
Все це від того, що я знов і знов
Одну і ту ж вирішую задачу:
Про тебе я пишу, моя любов,
А серце те ж і ті ж я сили трачу.
Одне й те ж сонце ходить наді мною.
Але й воно ж не сяє новизною!

2. (77)

Сивини ваші дзеркало покаже,
Годинник — втрату золотих хвилин.
На чистий аркуш ваша думка ляже —
Комусь рядок розкаже, чим жили.
По рисках зморшок скаже скло відверто
Про кількість втрат (і мова та пряма).
А в шурхоті годинника уперто
У вічність час спливає крадькома.
Відзначте, як зумієте, словами
Все, що не можна в пам'яті тримать.
Своїх дітей, давно забутих вами,
Вам доведеться, може, зустрічать.
Як часто ці рядки минулих років
Прибережуть безцінні нам уроки.

(90)

Якщо мене розлюбиш, то не варт
Про це мовчати, світла моя зоре.

Будь найгіркішою з усіх утрат,
Та не останньою краплиночкою горя.
Якщо скорботу зможу подолать,
То не нанось із засідки удару,
Не змушуй мене з ночі зустрічать
Без провітку світанок в темних хмарах.
Залиш мене, та не в останній час,
Коли дрібних нещасть не подолати.
Залиш тепер, щоб зрозумів я враз,
Що горе це ні з чим не порівняти.
Бо втрати більшої немає від біди —
Твою любов утратить назавжди.

Заплачеш

Заплачеш — і твоя сльоза
Весь світ заголубить,
Немов з фіалочки роса
Зривається, тремтить.
А посміхнешся — погляд враз
Так може заяснить,
Що і сапфіри не горять
Таким вогнем мені.
Сідає сонце на нічліг.
У хмарах догоря,
Та проти ночі світлий слід
Вечірня шле зоря.
Отак у спогадах моїх,
Мов світлячок, виднівсь
Твій усміх — щастя оберіг,
Дарований мені.

* * *

(З С. Кадета)

Прощай, з туманами столиця!
Надовго, думаю, прощай!
На південь, де Дніпро сріблиться,
Там, де завітчаний розмай!
Як часто в невгамовній думі
З кімнати бідної летів
Під звуки вуличного шуму

В безкрайне марево степів!
Як часто від небес свинцевих
І душних кам'яних домів
Я рвався в тінь садів вишневих
І в рай далеких хуторів.
І ось здійснилося бажання:
Нехай недуг тісний сувій, —
Хоч напівмертвий від страждання,
Я твій, рум'яний півдню, твій!
Книжки, і труд, і друзів,
півдню,
Я все покинув без жалю.
В твоїм теплі, в твоїм
промінні
Я душу й тіло ізцілю.

* * *

(З С. Бердяєва)

Лівіш гори видніються село
Над озером і острівцець красивий,
Котрому синь озерна — ніби тло,
А геть до видноколу — мріють ниви...
Пора ранкова: сонечко горить
Поміж дерев струнких у світотінях,
І вабить хмарок білих ніжний вид
На небесах урочисто-спокійних.
І відчуваєш: тиша, як жива...
Та вийдуть скоро люди на роботу —
Й тебе так тягне в їх тяжкі жнива,
Аби стряхнути сумніви й турботи.

Зимовий вечір

У зимовий вечір дерли пір'я.
В *хаті* у дівок ледь видні лица.
У розмовах — то Полтавщини повір'я,
То страшні чернігівські билиці.
«А під ранок стало тихше море.
Хан на бій орду ладнав зловісну...»
Було чути, як в димар говорить
І товчеться вітрюган на стрісі.
Ось дівки вже стеляться, мутичуть,
З'ївши перед тим потрішки сала.

Тільки древня бабця під очіпком
Чухалася, довго позіхала,
Та й затихла. Хустку зав'язала,
В ухо на ніч примостила вату,
Похрестила вікна: їй здавалось,
Заглядає хтось недобрий в хату.
А уже як досвіт стрепенувся,
Як півні той досвіт провістили,
Молодим — любов.
А цій бабусі
Зі страшного суду щось приснилось.

* * *

Колись у серці молодім
Співала мрія легкоплинна.
Тепер душа моя — як дім,
І звідки винесли дитину.
А мрію щоб землі віддять —
Не зважуся на те і близько...
Отак знетямлено гойда
Матуся вже пусту колиску.

* * *

Прощай, прощай, моя юносте,
Посмішка долі, зоринка!
Стала рукою мужчини
Хлопчача моя рука.
Ти продзвеніла, юносте —
Дорогоцінна скрипка,
Під дотиком легкокрилим
Упевненого смичка.
Ти промайнула, юносте,
Мов золотенька рибка,
Що вислизнула у море
Із сітки у старика!

Глухота

Бетховенським пером війна
Не оди радості лаштує, її залізний грім луна,
Мертвець в труні — і той почує.

Чудуюсь сам із дивини:

Оглух від гromовищ розкатів,
Але з симфонії війни
Я чую тільки плач солдаток.

Похорон

Ось на цвинтар звернула дорога,
Білий хрест на тлі сосни, як знак...
Нумо, друже! Тепер ні тривога,
Ані бомба тобі не страшна.

Як би дзвінко сирени не вили,
З-під живицею сповнених крил
Ти не встанеш: ударної хвилі
Не бояться траншеї могил.

Добрі все ж бліндажі — гробовища!
І коли розгоряється бій,
Що таїтись? — в тім пеклі живі ще
Заздрять, друже, буває, тобі.

Мати

Війна мине — і слава богу.
Та довго буде дітворі
За гру «повітряна тривога»
У запустілому дворі.

А мужики, сидівши сиднем,
Назвуть убитих і калік
І, певно, скажуть про «планиду»,
Котрій підвладний чоловік.

Старенька ж їм не заперечить,
Відвернеться. І крадькома
Хустинки чорної краєчком
Сльозу згорьовану зніма.

Не печалься!

Не печалься!
Нащо тратить нерви
На війну? Забудуться бої.

Із Уфи приїдуть панікери
Й викинуть із пам'яті її.

На життя навівши звичний глянець,
Віддадуть місця їм і права.
Повноту, солідність і рум'янець
Їм поверне заново Москва.

А у вікнах світла буде стільки!
Патефон озветься, як колись...
Не печалься, вернеться все — тільки
Крім солдат, що в смертний бій пішли.

Діти

Страшні іще
Війни гримаси.
Та березневі дні —
Ясні.
І дітвора
Гуляє в «класи» —
У всюдисущу
Гру весни.
Посеред двору
Вирва — яма,
Війни зловісної
Печать.
І дітлахів
Безпечний гамір —
Гуртом
Щось весело
Кричать.
В очах у жінки
Не перейде
Ще горе в сум,
А дітвора
Гарує по слідах
Від крейди
Серед широкого двора.
Колючий дріт...
Він нагадає
Про німця
Тисячу разів
Там, де хлоп'я

Тепер стрибає —
Танцює
На одній нозі.

Що ж,
Якщо ворог
Гнів розбудить,
Ми вриєм надовби
В асфальт.
Та дні пройдуть —
Й так само буде
Дзвеніть,
Бриніть
Дитячий альт!
Він — вічний!
Війни, злі химери
Життя здолає,
Відмете!
У них емблема —
Хрест і череп.
Ми -
За безсмертний
Сміх
Дітей!

* * *

(З Ю. Кузніцова)

Осінь опадала позолота.
Світ розкривавсь, просторішав, манив.
А хмари йшли і йшли.
Немовби хтось-то
Там, на краю, замислившись, курив.

* * *

(З І. Шклярєвського)

Зозуля уже не кує,
скосили луки за Дніпром
і літо зметали в стіжки.

Мовчить спорожнілий паром,
у хмари канат провисає,
все більш сиротливо світає.

Чіпляючи верби, пливе
над синню води
павутина.
І зграйка вечірня качина
продовжує простір — летить.

На самім краєчечку літа
Вогонь самотній горить ...

Епілаг

(З С. Нефьодова)

А знаєш, легше — ти ж пішла сама —
В життя забуте знову повертаю,
Коли дзвінків знервованих нема
Й нізвідкіля листів я не чекаю.
Живу собі в блаженній пустоті.
І без тривоги, у впевненості й силі
Настільки вільний — зміг би полетіть.
От тільки крила
В тебе залишились.

Як помирала береза

(З В. Кулеміна)

Як жінка — так вона лежала —
Не дівчинка й не мати ще,
І вроду злякано тримала,
Омиту вдосвіта дощем.

Як жінка — так вона лежала —
В стрічках зеленого руна,
Та всіх прохожих уражала
Її незвична білизна.

А потім з відчаєм, безсило,
Вжахнувшись, що прийшла пора,
Вона на пригірок схилилась
І мовчки стала помирать.

До неї я прийшов надвечір.
Вона була уже не та,
Її напіввідкриті плечі
Ховала крона золота

Спадав наряд її нелегко,
Бо їй було так мало літ!..
І лиш на гілочці далекій
Не згас життя зелений слід.

Три двері

(З В. Черепкова)

Три двори: ні зв'язку, ані світла,
І нікого — кричи не кричи.
Листя жовте кружляє без вітру
Та довкола полинно гірчить.
Три бабусі — чи скіфські ще баби? —
Лиця з бронзи, а руки — граблі.
Кожна молиться нишком: не дай
Бог їй останньою вмерти в селі.

Листи

(З В. Черепкова)

Я змалку духоти терпіть не можу,
А сонце палить, ледь не стогне дах.
Там, на горищі, я листи знаходжу
І обпікаюсь на ... її словах.
То посланці любові і турботи
Із юності в синіючих димах
З печаттю часу, мовби давні фото,
Що нас вертають в те, чого нема:
«Жду — не діждусь.
Коли ж це ти приїдеш?
Вже тиждень,
Як акації цвітуть...»
«Сьогодні сон приснився:
Ти хворієш Я цілу ніч
Зривалася у путь...»
Чи я осліп тоді у Забайкаллі,
Де ці рядки змогли мене знайти?
Мотавсь по світу.
А вони чекали.
Листи, листи ...
А як чекала ти?!
У червні якось завітав додому.
Іду і чую:

«Як твої діла?
Прости мене, збагнула вже потому,
Що я тобі завадою була.
А ти змужнів —
Була б і не пізнала...
Ізнов твої акації цвітуть».
Знічев'я ніби раптом запитала:
«А як твою ...
скажи, її як звуть?»
...Ні-ні, мовчи.
Не буду лізти в душу.
Судилось так —
то й сталось так, як є.
Не їдь ще день — я запросити мушу,
Батьки і я... весілля в нас... моє...»
І знов листи.
Неначе сон приснився:
«Пиши, хоч зрідка, милий...»,
А затим:
«В нас радість,
В нас синочок народився —
Його назвали іменем твоїм».
Рядок — як птах!
Летить у юність птаха,
Мов до листів,
що відповіді ждуть.
А за вікном
усе довкола пахне.
О, Боже мій!
Акації цвітуть ...

З А. Дементьева

* * *

Як життя вас чимось оголомшить —
Чи розлукою гіркою, а чи злом —
Згадуйте тоді про щось хороше,
Що у вас в минулому було.

Згадуйте чарівну ніжність моря,
Вранішню мелодію гаїв...
І тоді притихне ваше горе,
Відійде, бува, на кілька днів.

Зустріч із минулим незрадлива.
Ви собі признаєтесь отак:
Боже мій, прожив же я щасливо
Згадані і миті, і літа.

Все було там: музика кохання,
І надії світлі, й перший вальс.
Повертайтеся в стан такий весняний,
Якщо юність радувала вас.

Я таким поверненням спасаюсь,
Згадуючи гарний день чи рік.
Силами в минулім запасуюсь
На теперішній недобрий вік.

При хворобі чи брудній обмові,
Як, здається, неможливо жись,
Згадуйте хороше щось.
І знову

Проживіть оту щасливу мить.

* * *

Скільки бруду розвелось,
Як в рулетці ставок.
Пристосовуватись... млосно.
Воювать не стану.

Із злодюгами зі свити
Битися? Це ж марно.
Я поранений, убитий
Цим розчаруванням.

Йде життя не за законом.
Пропади все пропадом.
Припадаю до ікони,
Сам собі на сповіді.

Що ж, з тобою наші плани
У Господній волі.
А для щастя поміж нами
Місця ще доволі.

* * *

Давно нема Радянського Союзу.
А я сумую, бо лишилися там
Часи, коли мені з'явилась Муза,
Коли душа молилась іменам.

Були ми і довірливі, і строгі.
Були наївні, смілі, молоді.
Як мнуть тепер нас пробки на дорозі,
Так м'яли владні закутки тоді.

Вертатися не варт до давніх страхів:
Під наглядом співати чи дружить.
Життя минуле зникло, стало прахом,
Але ж під ним щось залишилось жить.

Скучаю за країною тією
(Не владною вуздечкою лишень),
А за натхненням, що живилось нею,
Не зводило життя все до грошей.

Там молодість була пречиста наша,
Що не уміла рвати жирний куш.
І хай була наївність там вчорашня,
Але була родинність спільна душ.

Тоді ми до цинізму не звикали.
І не про себе дбали, далєбі.
Нахабно не копалися руками
В чужій біді чи у чужій судьбі.

А нині на екрані зліт нежданий
Імперії цинізму, страху, зла...
І я не хочу, щоб з цього екрану
Мені у душу кров чиясь текла.

* * *

Чим більше в мене ворогів,
Тим у житті побільше змісту.
Звільняю душу з ланцюгів
І бойовий словник на місці.

Чим більше в мене друзів є,
Тим світ яскравіший у буднях.

Душа, як вічний Колізей,
З усіх боків відкрита людям.

Життя без друзів — річ сумна.
Життя без ворогів — сутужне.
На долю випало сповна
І ворожди мені, і дружби

* * *

Скільки бід нових із тіні вийшло..
Замість дружби. Скільки зла!
Таллін наші пам'ятники нищить —
Варварства гадюка виповза.

Тут солдат
Святу відстояв правду...
Йшов в атаку і не знав того,
Що земля, якій життя віддав він,
Окупантом назове його.

* * *

Вертаємось до кріпосного права:
Скупили землі, села, побут...
Втім
Нувориші свою трактують правду,
Що світ Господній весь належить їм.

Що лиш для них добробут і свобода.
І справедливість також тільки їм.
А що негоже — все те для народу,
Прислужується хай панам своїм.

Возводять замість сіл собі хороми,
Життя минуле — помилка, мовляв...
І Русь уже не буде отчим домом
Для бідних і одурених селян.

І править світом ненажерний нелюд,
Село перетворили у тюрму...
Тримає панство там сучасну «челядь»,
Як це було ще двісті літ тому.

* * *

На дорозі зграйка голубів.
Поміж ними помирає голуб.
Трепет крил його слабів, слабів,
Ніби їх судомить лютий холод.

Що з ним сталось, голуби не знають —
Їм неясно, чом він б'ється тут?
То спурхнуть, то знову підлітають,
Мовчки в небо голуба зовуть.

Де їм знати,
Що ця смерть — не треба*,
Безголів'я, пустощі без меж.
От і все.
Та жаль мені,
Що небо
Не діждеться голуба уже.
Жертвоприношення.

* * *

В пейзажі російському з назвою Сенеж
Вже вересень змінює барв колорит.
І яблуні вбрались в осінню одягу.
І небо в сльозах. І природа хандрить.
Та видасться день,
Коли сонце прогляне.
І світ оживе
Під прощальний салют.
І зблисне на листях
Під променем глянець.
Й холодні зірниці
Ночами сяйнуть.
А літо мине...
Як роки в нас проходять.
І зміна пори — часто зміна судьби.
Й немає гарантій в душі і природі,
Що знову зйдуться — і час наш, і ми.

* * *

Твоя дволикість обпалила душу.
А вибух слів, які ти проказав,
Довіру знищив, як і нашу дружбу,
Хоч я такого просто не чекав.

Ми не готові зрадництво відчути.
Воно ураз змітає все навкруг.
Ти можеш предком чи нащадком бути —
Для всіх часів священне слово —

Друг

Ти розтоптав це слово. Мовив все.
Минуле в пам'яті — столочена земля.
І, мов їжак, що небезпеку чує,
Моя образа голки виставля.
Я істину пізнав для себе пізно,
Де «вік живи, а дурнем...» поганяй
До ями,
Що в душі *димить* зловісно,
Як вирва, котру скоїла брехня.

* * *

Поверни, фортуно,
Гнів і голос.
Ненависть вклади
В слова для стерв.
В нас народ
Жорстоко розколовся
На злодюг
І решту — їхніх жертв.

* * *

От і все. Уже речі зібрані.
На дорогу присядемо, ма'...
І мовчать руки мамині німо.
В них говорить печаль сама.
Руки мамині. Від колиски,
Де б дорога моя не йшла,
Відчуваю їх завжди близько,
Як проміння добра й тепла.
Рідні руки до серця притисну,
Щоб тримали мене на краю.
З рук оцих я побачив Вітчизну,
Чимось схожу на матір мою.

Замітка з виставки

Тут нищать руську (та і всю) культуру
Порнухою, бездарністю без меж.
Поверх Толстого примостились кури
Смітить послід поверх його одеж.
Тут не потрібні Левітан чи Репін,
Чи Суриков з бояринею... Гей!
Своїх кумирів тут настирно ліплять
І похвала стікає, як єлей.
Хай Бог їх судить й наша совість з вами.
Своєї їм не мати вже, мабуть.
Однак прийдешне віщими словами
Усіх призве на справедливий суд...
І ми мистецтво візьмем на поруки.
Життя без нього — річ сумна й пуста.
І від паскудства, від нудьги й розпуки
Укотре нас врятує Красота.

* * *

У рівність я не вірив, і не ждав
Економічного якогось чуда-юда.
Кому — багатство, а кому — нужда,
Кому — хороби, іншим — халабуда.
Зуміли пільги у вельмож віднять,
Тепер вони дістались депутатам.
Співці змінились, але не брехня,
І стрілки йдуть на тих же циферблатах.
Роки спливають, та в моїм краю
І села, й хутори — одні розвали.
Любиму першу вчительку мою
Лиш смерть переселила з комуналки.

* * *

Інтелігентність в наші дні не в моді.
Порядність — теж анахронізм простий.
І через те я хаму дав по морді,
Щоб знав негідник, як себе вести.
Хоча, зізнаюсь, це усе даремно.
Утреться погань, й знову за своє —
Гноїть колег прилюдно і таємно,

Щоб тільки втримать владу. Ту, що є.
Він вгору сплив в чиновному кориті
Від бідності верховного ума.
А скільки ще на нас чекає гиді,
Піднесення усякого лайна?!
Такі часи... Самі ж і вибирали.
Леліяли біду собі на зло.
А в мене дома той же Пушкін в рамі
І герб сімейний генія під склом.

* * *

Поселилася колись Помпея
Прямо у Везувія в ногах.
Гульби, війни —
Все ішло на неї...
Древнє місто і майбутній прах.

А в землі то глухо, то зловісно
билась лава в гамі кольорів.
І лишилось від Помпеї місце
для розкопок упродовж віків.

Я над містом-цвинтарем стою,
над безлюдним дотепер чертогом.
Бачу я: поверження Святого,
і народ — в безодні на краю.

Пам'ять про трагедію гірка.
Долі там раптово так утрачені...
...Знову люди селяться край кратера,
ніби і не чули про вулкан.

* * *

Важливо вчасно відійти.
Піти, коли ревуть трибуни.
І поступитись місцем юним,
Хоч півжиття іще затим.

А це не просто. Не порив —
Піти під жальний шепіт суддів.
Піти, допоки не осудять
Ті,
Хто тебе боготворив.

Збагне лише суперник крок,
Свої везучі знявши бутси,
Що в перемогу обернувся
Такий нежданий твій урок.

Весняний запах

Останні лютневі дні
Шалені, лихі, іскристі.
Земля ще в зимовім сні,
Та сниться тополі листя.
Метелиця — як ведмідь,
Піднявшись на задні лапи,
Ізнов почина ревіть,
Відчувши весняний запах.
Я те відчував не раз,
Усе на землі повториме.
І весни вийдуть із нас,
Як входять в нас білі зими.

* * *

Чоловіку в лице не дивись,
Як сльоза йому світ застилає.
Видно, в мить оцю він надломивсь,
Щось близьке, дуже рідне втрачає.
Може, жінка від нього пішла
І за нею він гірко так тужить.
Тільки нею душа і жила,
А без неї стає все байдужим.
Може, друг його зрадив в біді,
І на серці гіркота відразу.
Не дивися на нього тоді:
Співчуття не лікує образу.
Або трапилось щось там іще.
(Будь-кого чоловік не наблизить.)
Я йому не підставляю плече,
Бо, можливо, його це принизить.

* * *

Ми живем, турботами обтяжені.
То зі снігом дружим, то з дощем.
Під червоно-синьо-білим стягом

Віримо, що біди переждем.
Ми живем серед надій і страхів
Через війни і терору жах.
І земля, немов вогненна плаха,
І сокира в катових руках.
Ми живем, як на слизькій крижині, —
Відчай нам у серце поціля...
У країні рідній, як чужі ми,
Дивимось на владу звіддаля.

Ні про що не жалійте

Ні за чим і ніколи не треба жаліти.
Якщо сталося щось — це всього лиш урок.
Як записку з минулого, сум свій зімніте,
Обірвіть з цим минулим блаженський зв'язок.

Не жалійте за тим, що уже відбулося,
Чи за тим, що не збудеться, видно, повік.
Лиш би власне в душі відчуття збереглося,
Що надії живі, піднялися в політ.

Не жалійте, що ви співчутливі без фальші,
Навіть хай вам за все — лиш насмішка в одвіт.
Хтось у генії вибився, хтось у начальство.
Не жалійте, що вам не дісталось їх бід.

І ніколи, ніде, ні про що не жалійте —
Чи запізно, чи рано пішли — не спішіть.
Хтось на флейті зіграє, як ангел пресвітлий,
Та мелодію взяв він у вас із душі.

Тож ніколи, ніде, ні про що не жалійте.
Викидайте гризоти усі з голови.
І нехай геніально хтось грає.
Повірте,

Що іще геніальніше слухали ви.

* * *

Життя прекрасне,
Та коротке, жаль.
Буває, довго нас любов не знає.
Ось до товариша мого вона прийшла,

Любов прийшла,
Але ж літа минають.
Любові віку мало, а не дня,
Як сонця — зимаю,
Солов'ям — розмаю.
Що юність повертається —
Брехня!
Стрибком подвійним
Прірву не здолаєш.
А через те —
Нема чудес простих.
Життя подвоїть — марні сподівання.
І все-таки радію я за них,
Що закохались
Ніби на прощання.

Жінка іде з роддому

Тікає жіночка від щастя.
Іде від власної судьби.
А те, що серце б'ється часто,
То це лиш просто від ходьби.
Вона від сина відреклася.
Нащо він їй в сімнадцять літ!
Нащо морока їй здалася?
А няні дивляться услід.
Тікає жіночка від щастя
Під осуд прикрий матерів.
А крихітка лишилась спляча,
Не знаючи про вирок свій.
Крокує жінка без оглядки,
Бадьоро, від гріха хутчій.
Свобода дістається гладко.
...Вона ще остогидне їй.
Ще світ здригнеться серед ночі.
І їй обвалиться тоді,
Коли присниться, як клубочок
Посапує біля груді.

* * *

Кожен день побачення у мене
З власною печаллю у судьбі.
Там, де світло поїздам зелене,
Що спішать з привітами тобі.
Поїзди нечасто в нас бувають,
І недовго їхні тут вогні.
Хвилечку постоять, позітхають,
Ніби співчуваючи мені.
Та ізнов проносяться завзято...
Рейки — струни, шпали — мов лади.
Опускає руку винувато
Семафор, як я, немолодий.
Ну, а десь у місті, де від віку
Ранки так співзвучні поїздам,
Може, хтось чекає біля вікон,
Журиться... Чого — не знає й сам.

* * *

Нікому я не винен. І країні
У вірності клястись не буду, ні!
За те, що з нею разом стали бідні
І що землі третина у вогні.
Нічого я не винен, клятий-м'ятій.
І «молоді вовки» нам не указ.
Вони молодші, звісно, набагато,
Та не талановитіші від нас.
І по-старому світ новий противний
Серед своїх усобищ і корит.
Нічого і нікому я не винен,
Бо я не жив ніколи у кредит.
Краплі б'ються в підвіконня.
Дощ в пінг-понг немовби грає
Там, на вулиці холодній,
За моїм також столом.
Я б ступив на мокрий гравій,
Щоб з дощем зіграти в теніс,
Та не хочеться в негоду
Розставатися з теплом.
В скло сильніше б'ються краплі
Дощ азартніше все грає.

Знову музика Природи
Зазвучала у судьбі.
І душа моя німіє,
Від печалі завмирає, —
Може, дощ цей нагадає
Щось про мене і тобі.
Через те, що дощ осінній —
Мов гіркі пролиті сльози
В ручайках сумних по шибках.
И кожна та сльоза — твоя.
А пригнічені дерева
Гублять листя.
Так це схоже
На той день, той дощ осінній,
Як любов утратив я.
Залишився стіл пінг-понгу
Одиноким і печальним.
Ми програли із тобою
Всі роки...
Складемо їм лік?
Дощ пустився винувато,
Ніби він у чомусь винен.
Ніби, справді, саме осінь
Розлучила нас навік.

Зима в Єрусалимі

Тут зимовий пейзаж
Аж ніяк не російський.
Тепло, крони зелені,
Дерева цвітуть.
Ні горілкою грітись не треба,
Ні віскі.
І не треба вигадувати, що одягнуть.
Та люблю я не менше
Нашу північ шалену.
У російських пейзажах
Є світлий мотив.
В нас дерева, як люстри,
Горять кришталево.
Бо це сніг до весни Інші
всі кольори
відмінив.

Хай же літо живе —
Нагорода за довгую зиму.
І зима
В білосніжній
своїй тишині.
Я іду по грудневому Єрусалиму.
Я іду по далекій російській весні.

* * *

А на Святій землі,
Як із небес, із висі, —
Мені часи, обмануті життям,
Здаються у безодні: впали, звисли...
І віра наша знову вбита там.
Усе згасають, зменшуються ніші
Наївністю народжених надій.
Я вірити не можу, як раніше.
І ти мене за це хоч пожалій.
Печалять мене всі, хто обманувся
В своїх надіях і в своїй судьбі.
І жаль Росію, ту, що збилась з курсу,
Одного разу зрадивши собі.

Іржа

Не віряться, що вирветься Росія
Із лап цупких корупції...
Вона
Тепер в такій — у невразливій — силі,
Що зовсім уже чесності хана.

Корупція — немов іржа в металі —
І блиск, і силу — з'їсть усе ущент.
А взагалі, в гробу її ми знали.
Хоч де той гроб —
Для всіх секрет іще.

* * *

Стомився від цинізму і брехні,
Від фарисейства із промов «по службі».
Спустошуються душі.

Крадії Покрали все — надії, віру, дружбу.

Ну, хай би крали вже як ті щури,
Були б добріші, розумніші б стали.
Ні, по кар'єрних норах — догори, —
Злодійство поспіша на п'єдестали.

Що твориться довкола — не для них.
Кого там оббрехали, замочили, —
Вони, мабуть, узнають те із книг,
Хоча читать навряд чи їх привчили.

Це плем'я загадкове і напасне.
Воно проникло, захопило нас.
Украло все, що можна лише вкрасти...
Украло навіть героїчний Час.

* * *

Чим довше я живу,
То ще мені дорожче
Все, що життя позаду залиша.
Воно, як день на день, ніяк не схоже,
Та долю я прошу:
«Не поспішай...»
І час хай не спішить,
Як гонщик в раллі.
До фінішу дійдемо все одно.
Бо ролі ми не всі іще дограли,
Й сумна колиска — хата жде давно.
Чим довше я живу,
Тим більше світ прекрасний.
Його я відчуваю
На колір, запах, смак.
Ми в чорних днях, надіюсь, не погаснем,
Та й світлих днів ще буде.
Мабуть, так.
І бісову цю кризу здужать годні,
Якщо і ми, й Вітчизна заодно.
Нам подолати б лихо це сьогодні,
А там життю і краю не дано

* * *

Нью-Йорк приучив мене скрізь посміхатись.
Я усмішку нині повсюди несучу.
Вона є одною з природних дотацій
На те, щоб образу забути чи сум.

В дорозі приємно до всіх посміхатись.
Ми поки підносились ліфтом в зеніт,
Супутникам я посміхнувся разів двадцять.
І усмішку кожен вертав у одвіт.

Нью-Йорк — це столиця і сміху, і шарму.
Серед хмарочосів — ми зовсім малі.
І навіть портъє, що подібний жандарму,
Стрів усміхом всі запитання мої.

* * *

Газет не хочу відкривати —
Убивства, кілери, суди...
Землі нащо оце все знати?
І так стомилась від нужди.

Вже люд байдуже споглядає,
Як править бал у нас шпана.
Лапками Захід виділяє
Слова — «Великая страна».

Як все — суцільна показуха,
Щоб дебет з кредитом. А там...
...Біжить навістріч облізла сука —
Картинка нашого життя.

* * *

На екрані убивають,
Підривають, продають.
А країна доживає Ніби,
бачачи оце.
Наші діти спозранку
Лізуть в світ оцей жорстокий.
Й стрілянина із екрану
Переходить у міста.
Нас принаджує багатством
Товстосум, що правду краде.

Знає тільки доктор Ватсон
Небезпеку від базік.
Знов лякають із екрану
Кров'ю, помстою, насильством.
Геть оголена путана
Хоче нас відволікти
Так що криза горезвісна
В нас давно. Але не з банків
Почалась вона в країні —
З покалічених сердець.

Побори

По п'ятницях менти в нас — сторожі
На перехрестях, біля світлофорів.
Ховають їх від водіїв кущі,
Коли пости виходять на побори.

Здається їм, що так і має бути.
Інакше чим зайнятись на дорогах?
Оця безкарності й жадоби каламуть
Корислива, злодійська і убога.

Стомившись від нахабності ДАІ,
Від дріб'язку причіпок і притирок,
Ми гаманці витягуєм свої,
Пасуєм перед жезлом і мундиром.

А хтось із водіїв, бува, бурчить,
А хто сміливіший — права качає...
Виходить, мов на промисел, бандит,
Що жертви по шляхах кийком кінчає.

Пора, мабуть, народу владі цій,
Як і ментам, скрутити дулі сміло,
Щоби від захребетників, людців
І на дорогах навіть не смерділо.

* * *

Я рубльовську прочитав газету,
Ніби у розкішну сів карету.
І мене цей транспорт вмить довіз
В царство, що подалі від народу,

Від негод, від бідності, від сліз...
В світ, де правлять долари і мода.
Де видовища, тусовки, фітнес
Пристрасті розпалюють і шал.

Лиш високий чин
Чи крупний бізнес
Дасть вам шанс на цей потрапить бал.
Де давно російські вже простори
Влада поділила між своїх.
Жаль, що поблизу нема «Аврори», —
Удалось би втішити усіх.

Я рубльовську прочитав газету,
В царський світ вернутися зумів.
Ні, не випадково нас, як в гетто,
Знов відгородили від панів.

* * *

Книги — зізнання моє про любов.
Словом — де ясно. Пунктиром — хвилююсь.
А над усім твої очі лиш, бо
Я через них з цілим світом спілкуюсь.

Книги — в любові зізнання моє.
Я би хотів усі душі окнижить.
В книгах, у кожній, там серце чиєсь.
Людство вони научили, як вижить.

* * *

Павлу Бородіну

В нашій столиці дерев малувато,
Тиші, повітря...всього й не назвеш.
Нам же — стосунків, як брата до брата,
Мало довіри. В собі ми, авжеж.

Світ розпочався колись з милосердя,
Із доброти, що підносила нас. Видно,
Всевишній за щось на нас сердиться,
Бо скоротив той високий запас.

Все-таки є острови — заповідники —
Душі достойних і чистих людей.
Скільки би лиха ті люди не звідали,

Та не міняються в душах. Ніде.

В них порятунок і правда спасенна.
Є вони в світі — допоки є світ.
Хай прокидаються душі їх! Певен,
Їхня окриленість — добрая вість.

* * *

Не відпускають очі ці —
Хлопчини очі — із притулку.
Душі нестерпно, гірко, милько.
Я — на сльозі. Він у нудзі.
Той погляд не на мене — над.
Мов код самотності і болю.
Я ніби опинився в школі
Під час німецьких канонад.
Але ж тоді була війна.
Розриви, похоронки, голод.
Не дав і час забути нам
Дотла розбите місто й холод.
А тут затишно, благодать.
Спокійно, мило і прикольно.
Спортивний зал
І дворик в школі,
Де можна м'ячик поганяць.
Та на житті біди печать.
Мов треба щось весь час чекати...
Сирітства важко як зазнать,
Коли живі і батько, й мати.

Погляд зі сторони

В Росії відродилась знать —
Поміщики і бізнесмени...
Вони — без міри люди, як на мене,
І прагнуть все хутчій до рук прибрать.

Той журиться, чи ще домів нема
Над річкою. А річку звати Темза...
А той придбав забутий царський вензель,
Хоч це і не прибавило ума.

Признався нам з екрану крупний чин,
Що в нього он яке тепер багатство,
Що і за вік потратити не вдасться...
Чи не тому до строку він спочив?

А Майкл збагнуть не може поворот:
«Ох, і транжири руські ці, совіти!
Напевне, хочуть прикупить півсвіту,
Забувши, що бідує їх народ...»

* * *

Хрещенську опівніч
Зустріла легка заметіль.
І падає сніг
Ніби разом урочо зі дзвоном.
В його акварелі — я бачу відтіль —
І небо схилилось
Над світом любовно.

Хрещенська опівніч —
Очікувань диво. І скрізь
Нам бачиться Образ
У серці, душі і молитві.
Очищенням наших невидимих сліз
Гірке все забуте
І прощене. Й змите.

* * *

Не хочу раптом помилитись в комусь.
І гірко, якщо змусить друг мене.
Тихенько пару слів йому промовлю,
І переляк в його очах майне.

Хоча зі мною всяке вже бувало —
І обривалась дружба на льоту,
І серце,
Як гора у мить обвалу,
Враз голубу втрачало висоту.

Я все пройшов — і радості, й тривоги,
Пізнав і зраду, і образи сіль...

Та в серці кожному є свій День Перемоги,
Коли надія переможе біль.

Коли в душі знайдеш раптово компас
І висвітлиться шлях крізь круговерть...
Я не хотів би помилитись в комусь.
Дай Бог здолать довір'я тиху смерть.

«Іду на ви...»

*Згідно з легендою, один із
руських князів попереджав
своїх ворогів, що іде на них війною.*

На аршині вашім цифри стерті.
Долі не порівнюйте, пани.
Рівними ми будемо по смерті.
А в житті — рівняння припини!

Як надійде строк — і вас відправлять,
Як усяких смертних, в інший світ...
Ви жили без кодексів і правил.
І без правил били навідліт.

І чого вам тихо не сиділось,
Чи життя моє вам поперек?
Оббрехать в газеті — ваша смілість,
Вдарить підло по команді «Брек!».

Ви чортам служили, а не Богу.
Скніли на мілкому через те....
Жаль, що так бездарно і убого
Ваші роки невідь замете.

Ваш аршин — для вас, скажу відверто.
Я ж, як Святослав, «...на ви!..» рубав.
У таланта світла мить безсмертя.
У хули —
Одне лише «ти ба...»

Ода власному ювілею

Не старий я дід...
Я — антикваріат.

В будь-якому разі внуки кажуть так.
Інколи бурчу з відповіддю: «М-да...
Добре, хоч і так, а не руда...
Бо було б вам мало літ і книг,
Щоб з руди спартолить золотник».

Не старий я дід.
Я — антикваріат.
І такій метафорі я рад.
На вітрині літ
Затишно мені:
Антика завжди була в ціні...

* * *

Спокуса — інших поучить.
Присвоївши високе право,
Рознос таланту учинить,
Коли годилось крикнеть — «Браво!».

Судить — спокуса. Навіть більш,
Якщо закоханий у себе.
А чийсь, хай геніальний вірш, —
Всього лиш сходинка у небо,

Куди так хочеться пірнуть,
У світ помазаників Божих.
І раптом владу їх збагнуть,
Пізнати, що ти судить не можеш.

* * *

А вірші — це також і вчинки.
Свої в них квадрат і овал.
Хоча і крихкі, як сніжинки,
Та в запалі б'ють наповал.

Не кожен крутим олігархам
Посміє упоперек статъ.
Тут смаленим зразу запахне
І чим закінчиться — як знати?

Безстрашне одне лише слово,
І сила велика у нім,
За правду боротись готове,

Не взявши нічого взамін.

* * *

Епоха, нагадуючи мозаїку,
Із життів будувалась,
Із різних імен.
Колись ми ішли по землі
Рука за руку.
Тепер до нових позивали знамен.

В ті роки дитячі ми мало що бачили.
Байдуже, а хто там ставав до руля.
Не знали й про те, що за школу не плачено
Ні разу батьками було ні «рубля».

Та щось із тих пір у державі прогнило —
Від труб в комуналках до владців нових...
Поет говорив: «Що пройде, буде милим...»
А буде те милим, що після й при них?

Гларуси

Підступніше, ніж гларус, птиці
Не зустрічав я, ні.
Типові це убивці,
Ще й потайні.

Вони живуть морським розбоєм...
На берег викинутий краб,
Вважай, навік розстався з морем.
На суші він не жде добра.

Він клешнею в піску напише:
Не боягуз, мов, у цю мить.
На дні морському вчують лише
Його останній скрик німий.

А хвилі будуть рівно битись.
І, жертв чекаючи зі дна,
Стоять пернаті злі убивці,
І доля крабів нам ясна.

О, заздрість — люті чорний парус!

Поміж людей вряди-годи
Завжди якийсь знайдеться гларус —
З людської втішиться біди.